

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
Навчально-науковий інститут «Інститут державного управління»

До захисту

Завідувач кафедри публічного управління та державної служби
к.держ.упр., доцент Набока Л.В.

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ОБМЕЖЕНЬ ЩОДО ДІЯЛЬНОСТІ
КОЛИШНІХ ПУБЛІЧНИХ СЛУЖБОВЦІВ В УКРАЇНІ

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня «магістр»

281 Публічне управління та адміністрування

28 Публічне управління та адміністрування

Виконавиця

Здобувачка 2 курсу, групи ЗПУА-1-23

С. О. Танська

Науковий керівник

д.ю.н., доцент

С. М. Клімова

Харків – 2024

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК СКОРОЧЕНЬ УМОВНИХ ПОЗНАК, ОДИНИЦЬ І ТЕРМІНІВ	3
ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1 ДЕКЛАРУВАННЯ ЯК ФАКТОР ТРАНСПАРЕНТНОСТІ ВІДНОСИН ГРОМАДЯНИНА І ДЕРЖАВИ	8
1.1 Основи зміцнення транспарентності публічної влади України з урахуванням євроінтеграційних і глобалізаційних аспектів	8
1.2 Декларування як форма контролю держави.....	14
РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ ДЕРЖАВНОГО КОНТРОЛЮ ЗА ПОДАННЯМ ДЕКЛАРАЦІЙ КОЛИШНІМИ ПУБЛІЧНИМИ СЛУЖБОВЦЯМИ В УКРАЇНІ	30
2.1 Класифікація обмежень і заборон колишнім публічними службовцям	30
2.2 Суб'єкти забезпечення декларування колишніх публічних службовців	41
РОЗДІЛ 3 РЕЗУЛЬТАТИВНІСТЬ КОНТРОЛЮ ЗА ДЕКЛАРУВАННЯМ У КОНТЕКСТІ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ РЕФОРМИ	49
3.1 Підвищення результативності повної перевірки декларацій як форми контролю держави.....	49
3.2 Невирішені проблеми антикорупційного декларування колишніх публічних службовців.....	61
ВИСНОВКИ.....	72
ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ ПОСИЛАННЯ	75
ДОДАТКИ.....	85

ПЕРЕЛІК СКОРОЧЕНЬ УМОВНИХ ПОЗНАК, ОДИНИЦЬ І ТЕРМІНІВ

ВАКС – Вищий антикорупційний суд України

Закон № 1700 – Закон України «Про запобігання корупції» від 14.10.2014 № 1700-VII

ЗМІ – засоби масової інформації.

КК – Кримінальний кодекс України

КУпАП – Кодекс України про адміністративні правопорушення

НАДС – Національне агентство з питань державної служби

НАЗК – Національне агентство з питань запобігання корупції.

ОДВ – орган державної влади

ОМС – орган місцевого самоврядування

ООН – Організація об'єднаних націй.

ПКУ – Податковий кодекс України.

Порядок № 449/21 – Порядок заповнення та подання декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, затверджений наказом Національного агентства з питань запобігання корупції від 23.07.2021 № 449/21.

Порядок №26/21 – Порядок проведення повної перевірки декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування: затверджено наказом Національного агентства від 29.01.2021 № 26/21.

ПС – публічний службовець

Реєстр – Єдиний державний реєстр декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування.

ВСТУП

Актуальність теми. На порядку денному дуже швидко та з новою силою актуалізувалися проблеми: сталого розвитку, гармонійної еволюції людини, охорони здоров'я та антикорупційної діяльності. Боротьба українського народу з окупантами супроводжується змінами в громадських очікуваннях щодо прискорення подолання корупції в Україні. Законодавчі рішення нового складу парламенту сприяли подальшому розвитку антикорупційної інфраструктури. Серед важливих рішень у цьому напрямі – внесення системних змін до Закону України «Про запобігання корупції» щодо перезавантаження роботи Національного агентства з питань запобігання корупції (далі – НАЗК), зокрема щодо роз'яснювальної та просвітницької роботи.

Національне агентство з питань державної служби (далі – НАДС) оприлюднила результати дослідження про роботу держслужбовців під час воєнного стану у 2024 році. Опитування тривало з 26 вересня по 7 жовтня і охоплювало питання організації роботи, зміни навантаження, продуктивності, оплати праці, соціального забезпечення, взаємодії в органах влади та мотивації.

Більшість держслужбовців повідомили про збільшення навантаження (77%, у 2023 році – 73%), підвищення результативності (62%, у 2023 році – 54%) і якості роботи (58%, у 2023 році – 49%). Вища категорія посад («Б» і «В») показала більший відсоток збільшення навантаження та зростання результативності.

Щодо заробітної плати, 50% опитаних заявили про її збільшення, 22% – про відсутність змін, 28% – про зменшення. Порівняно з попередніми роками, показники значно покращилися, зокрема на 34% більше респондентів відзначили збільшення зарплати порівняно з 2023 роком. Опитано 39 275 респондентів з усіх категорій посад [57].

Державні службовці та інші категорії публічних службовців мають достатню мотивацію до праці і усвідомлюють необхідність подання антикорупційних декларацій. Забезпечення цих показників має: 1) нормативне регулювання декларування, зокрема затвердження порядку перевірки декларацій осіб, уповноважених на державні або місцеві функції; 2) методичне забезпечення, зокрема оновлення бази знань з питань декларування та обробка звернень суб'єктів; 3) спрощення процесу декларування через полегшення внесення даних і вдосконалення роботи Єдиного реєстру декларацій.

Різні аспекти запобігання корупції, а також вітчизняного антикорупційного законодавства висвітлювались у працях таких науковців, як Ю. Баулін, В. Боднар, О. Бусол, В. Василевич, Б. Головкін, В. Глушков, В.Голіна, О. Джужа, О. Житний, А. Закалюк, О. Кальман, В. Козленко, О.Костенко, О.Кравчук, О. Кулик, О. Литвинов, М. Мельник, С. Мойсак, А.Савченко, В. Шакун та ін. Проте питанням декларування мало приділено уваги.

Правовому регулюванню відносин декларування та кримінально-правовому аспекту цієї теми присвятили свої дослідження О.О. Кравчук, Л.О.Мостепанюк, Ю. О. Рева, О. О. Руденко, А.М. Черенков та інші юристи.

Я. І. Маслова здійснила комплексний аналіз адміністративно-правового регулювання функціонування Національного агентства з питань запобігання корупції [20].

Об'єктом дослідження є антикорупційна діяльність в Україні.

Предметом дослідження є дослідження обмежень колишніх публічних службовців, аналіз декларування доходів, майнового стану і видатків колишніми публічними службовцями, його сучасний стан та шляхи вдосконалення.

Мета дослідження полягає у встановленні обмежень колишніх публічних службовців, аналізі поняття «декларування», його ролі та місця в антикорупційній діяльності України.

Для досягнення мети поставлені наступні *завдання*:

- проаналізувати існуючі підходи до визначення поняття «публічне управління», дослідити механізми реалізації принципу транспарентності в сучасному суспільстві;
- встановити суб'єкт, об'єкт в системі антикорупційного декларування, визначити способи перетворення декларування на зручний, ефективний і прозорий інструмент запобігання корупції;
- класифікувати обмеження і заборони публічних службовців та колишніх публічних службовців;
- проаналізувати порядок, суб'єктів і результати декларування публічних службовців;
- з'ясувати напрямки підвищення результативності контрольної діяльності Національного агентства з питань запобігання корупції;
- виявити проблемні питання декларування колишніх службовців.

Методологічною основою дослідження стали загальнонаукові та спеціальні методи дослідження, а саме: аналізу та синтезу, порівняння та узагальнення, історичного та логічного. Використання діалектики дозволяє аналізувати проблему генезису правового регулювання антикорупційного декларування, встановити особливості цього виду декларування. Системний підхід став підґрунтям виділення елементів механізму забезпечення декларування публічних службовців.

В основу роботи покладено матеріали нормативно-правових джерел, а саме Конституція України, закони України «Про запобігання корупції», «Про державну службу», «Про Державне бюро розслідувань», накази НАЗК «Порядок проведення повної перевірки декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування», «Форми декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, та Порядку заповнення та подання декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування.», матеріали судової практики тощо. Досліджувалися звіти Вищого антикорупційного суду України (далі – ВАКС), НАЗК та НАДС.

Особливе значення мають роз'яснення НАЗК щодо декларування.

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що викладені у роботі положення у подальшому можуть бути використані:

- *у науково-дослідній сфері* – як основа для подальших теоретичних і практичних розробок щодо антикорупційної діяльності;
- *у правотворчій діяльності* – при удосконаленні законодавчих та відомчих нормативно-правових актів, що стосуються питань декларування посадовими особами та колишніми публічними службовцями;
- *у правозастосовній діяльності* – як основа для вдосконалення практики НАЗК щодо врегулювання процедур контролю та посилення роз'яснювальної роботи;
- *у навчальному процесі* – для викладання та вивчення навчальних дисциплін «Антикорупційна політика».

РОЗДІЛ 1

ДЕКЛАРУВАННЯ ЯК ФАКТОР ТРАНСПАРЕНТНОСТІ ВІДНОСИН ГРОМАДЯНИНА І ДЕРЖАВИ

1.1 Основи зміцнення транспарентності публічної влади України з урахуванням євроінтеграційних і глобалізаційних аспектів

Трансформація суспільних відносин в Україні супроводжується кількома важливими тенденціями, серед яких особливо важливою є проблема транспарентності публічної влади. В умовах модернізації основним напрямом розвитку є створення системи соціального партнерства між державними органами, місцевим самоврядуванням і громадським суспільством. Найкращі умови для ефективної взаємодії між ними існують у демократичних країнах. Актуальність теми транспарентності зумовлена впливом глобалізаційних процесів на державну політику. Для сталого розвитку громадянського суспільства стратегічним пріоритетом має бути зміцнення транспарентності публічної влади з урахуванням євроінтеграційних і глобалізаційних аспектів. Проблема її наукового осмислення має велике теоретичне та практичне значення і охоплює низку наук, зокрема філософію, соціологію, політологію, управлінську і юридичну науки.

Термін «транспарентність» як характеристика взаємодії між публічною владою та громадськістю виник у англо-американській соціальній науці. З англійської («transparency») це слово перекладається як прозорість, ясність, очевидність («trans» – прозорий, наскрізний, та «pareo» – бути очевидним). Сьогодні це поняття широко використовується в різних мовах світу: іспанською – «transparencia», італійською – «trasparenza», німецькою – «transparenz», французькою – «transparence» [22, с.4].

Соціальне та публічне управління розглядаються як система, що

складається з двох підсистем: суб'єкта і об'єкта управління. Управлінські функції виконуються суб'єктом під час взаємодії з об'єктом, який відіграє ключову роль у відтворенні життя і визначає діяльність органів публічної влади [2, с.17].

С. Чернов тлумачить публічне управління як організаційний та регулюючий вплив держави на соціальну активність громадян з метою її упорядкування, збереження або змін, ґрунтуючись на владній силі, що обмежує ефективний суспільний нагляд [56]. Тобто публічне управління – це, насамперед, управління людьми.

Публічне управління у наукових працях представлено як інтегровану систему, що складається з політичних орієнтирів, нормативного регулювання, процедур, а також централізованих і децентралізованих організаційно-управлінських структур і їхнього персоналу, що відповідає за адміністрування в певних сферах суспільних відносин на місцевому рівні. Публічне управління також охоплює механізми поліпшення внутрішньої координації, управління ресурсами та комунікаціями, а також надання публічних послуг.

Керувати сферою суспільних відносин неможливо без їх регулювання. Управлінські та регулятивні впливи утворюють єдину систему, сприяють розвитку в одному напрямку, підтримують і оптимізують характеристики системи, мають спільну інформаційну базу та забезпечують узгоджені результати. Але чим вони різняться? Насамперед призначенням: управління – це вплив на систему для досягнення конкретної мети, що має цільову природу і забезпечує розвиток без відхилень. Регулювання – це вплив, що впорядковує внутрішні та зовнішні зв'язки системи відповідно до встановлених норм, має нормативний характер.

В науці існують різні підходи щодо класифікації управлінських функцій. Залежно від обраних критеріїв їх поділяють на внутрішні і зовнішні, економічні, соціальні, соціально-виховні функції та ін. Найбільш поширеною є класифікація функцій на загальні, спеціальні та допоміжні.

Загальні функції управління є типовими для всього управлінського

процесу, здійснюються на всіх рівнях системи управління. Такими функціями є прогнозування, планування, організація, регулювання, координація, облік та контроль. Спеціальні функції управління відображують особливості та умови управління сферами соціальної діяльності, характеризують особливості конкретного суб'єкта або об'єкта публічного адміністрування. Допоміжними функціями управління є функції кадрового, матеріально-технічного, фінансового забезпечення та ін. Оскільки допоміжні функції покликані забезпечувати реалізацію загальних і спеціальних функцій управління, від них значною мірою залежить ефективність управлінської діяльності [24, с.46].

Функції публічного адміністрування мають конкретний зміст і здійснюються за допомогою конкретних форм та методів управління [24, с.46].

Публічне управління стосується ефективного функціонування всієї системи політичних інституцій. Аналіз наукової літератури дає можливість стверджувати, що і суб'єктами, і об'єктами соціального управління є люди та їх спільноти. Предметом соціального управління можуть бути різноманітні матеріальні речі, технічні засоби, технологічні процеси або ж духовні цінності, однак сторонами у відносинах управління виступають тільки люди.

У сучасній науці управління виділяють суб'єктів управління, об'єкти і цикл (рис. 1.1).

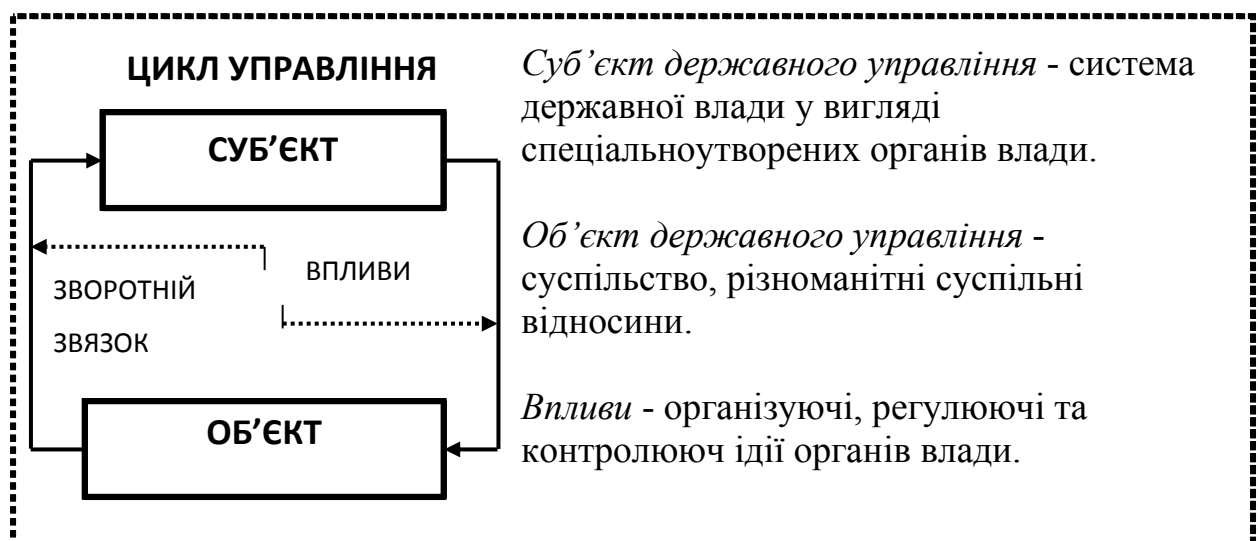

Рис.1.1 – Складові публічного управління [23, с.8]

Відносно нова форма управління – «публічне адміністрування» має унікальні властивості, а саме: транспарентність, легітимність, демократичність, гнучкість.

На межі XIX-XX ст. ідея транспарентності влади здобула визнання світовою спільнотою та набрала чітко визначеного політико-правового значення як важлива складова взаємодії між публічною владою та населенням. Для України ця проблема стала актуальною після розпаду СРСР та здобуття незалежності. Згодом транспарентність публічної влади в Україні стала однією з основних умов стабільності державного ладу. Сьогодні цей термін активно використовують як в Україні, так і за її межами, хоча його трактування в науці варіюється. Важливим аспектом є необхідність узгодження різних підходів та методів наукових досліджень. Розвиток принципу транспарентності вимагає багатогранного, міждисциплінарного підходу, що сприяє глибшому аналізу цього явища.

Рекомендаціями стосовно формування політики у сфері публічної етики на місцевому рівні «транспарентність» сприймається як «прозорість» або «відкритість» влади, але в політичному контексті вона охоплює дві взаємопов'язані складові: здійснення громадського контролю, що обов'язково поєднується з можливістю громадян легально впливати на органи влади, а також на інститути і процедури, які стосуються прийняття рішень [38].

Практика функціонування суб'єктів публічної адміністрації країн Європейського Союзу довела факт, що високий рівень транспарентності в системі управління стає способом запобігання корупції та не уможливорює створення корупційних схем публічними службовцями.

Основу державної політики щодо обмежень публічним службовцям і колишнім публічними службовцям формує Верховна Рада України шляхом закріплення конституційних і законодавчих засад публічної служби, визначення її мети, головних завдань, напрямів, принципів і пріоритетів, встановлення нормативів і обсягів бюджетного фінансування публічної служби, створення системи відповідних кредитно-фінансових, податкових та

інших регуляторів, затвердження основ антикорупційної політики.

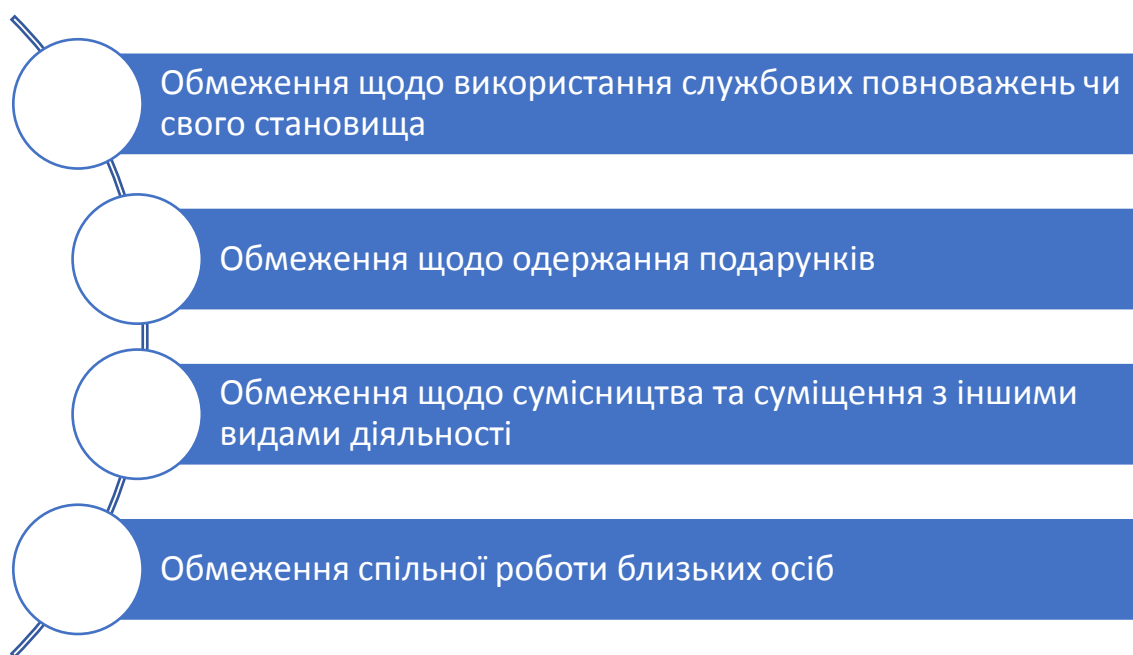

Рис. 1.2 – Основні обмеження публічних службовців

Законом України «Про запобігання корупції» визначено декілька блоків обмежень і заборон як працюючим публічним службовцям, так і тим, хто звільнився з публічної служби. Серед обмежень і заборон є такі, що стосуються роботи близьких осіб, запобігання вчиненню конфлікту інтересів тощо (див. рис. 1.2).

Профільний закон у сфері публічної служби встановлює вимоги до службовців, серед яких: вища освіта, досвід роботи та знання державної або однієї з офіційних мов Ради Європи (ст. 20 Закону «Про державну службу»). Також є обмеження, що позбавляють права обіймати певні посади у разі накладення стягнення (ст. 84 Закону). Ст. 32 цього закону забороняє призначати на посаду, якщо кандидат підпорядкований близькій особі, що має антикорупційний характер. Окрім цього, ст. 5 цієї ж статті посилається на Закон «Про запобігання корупції», який містить додаткові обмеження для службовців щодо використання службових повноважень (ст. 22), отримання подарунків (ст. 23), неправомірної вигоди (ст. 25) і припинення повноважень (ст. 26). Однак, на відміну від заборон ст. 27 цього закону, публічні службовці

не можуть мати в підпорядкуванні близьких осіб або бути підпорядкованими таким особам через виконання своїх обов'язків.

Закон України «Про запобігання корупції» окрім антикорупційних обмежень також встановлює морально-етичні вимоги до публічних службовців, зокрема: діяльність виключно в інтересах держави (ст. 39), політичну нейтральність (ст. 40), неупереджене ставлення до осіб (ст. 41), нерозголошення службової інформації (ст. 43) [36]. Також можна згадати Загальні правила етичної поведінки, затверджені НАДС, де визначено обмеження щодо використання ненормативної лексики, зовнішнього вигляду та доброчесності службовців. Окрім того, у специфічних сферах, таких як правоохоронна діяльність чи оборона, обмеження можуть бути визначені окремими нормативними актами відповідних органів.

Закон України «Про судоустрій і статус суддів» встановлює обмеження для суддів, зокрема: заборону суміщати суддівську роботу з посадами в державних чи місцевих органах, займатися підприємницькою чи адвокатською діяльністю, бути членом політичних партій чи професійних спілок, брати участь у мітингах (ст. 54) [41]. Кодекс суддівської етики уточнює ці обмеження, зокрема щодо коментарів, розголошення інформації, позасудових відносин та політичної діяльності [37]. Закон «Про прокуратуру» також передбачає обмеження щодо несумісності, забороняючи обіймати інші державні посади та брати участь у страйках (ст. 15) [40]. Кодекс професійної етики прокурорів доповнює ці вимоги, зокрема щодо зовнішнього вигляду та поведінки, що може шкодити репутації. Подібні обмеження містить і Закон «Про статус народного депутата», де є заборона на суміщення депутатської діяльності з іншими посадами та платною діяльністю, окрім визначених виключень. Загалом, більшість обмежень для публічних службовців стосуються заборон на політичну та підприємницьку діяльність, а також вимог щодо поведінки, зовнішнього вигляду та етики. Відмінності між сферами служби є мінімальними.

Складовою частиною антикорупційної політики є також обмеження

після припинення діяльності, пов'язаної з виконанням функцій держави, місцевого самоврядування, про які йдеться у другому розділі роботи. Такі обмеження разом із контрольною діяльністю по дотриманню антикорупційного законодавства забезпечують підзвітність влади народу. У широкому розумінні можемо сказати, що такі обмеження сприяють «транспарентності». Цей термін змістовно поєднав у собі такі складові, як: «прозорість», «відкритість», «гласність», «публічність», «підзвітність», «доступ до публічної інформації», «участь в управлінні державними справами» тощо. Вказані складові є ефективними та дієвими лише у їх взаємозв'язку та взаємодії [22, с.10]. Ці теоретичні положення цілком застосовні в сфері запобігання корупції.

1.2 Декларування як форма контролю держави

Декларування як форма контролю держави використовується у різних сферах. Для прикладу візьмемо сферу оподаткування, що є невід'ємною складовою податкової системи держави. Її призначення полягає у вирішенні низки важливих завдань розвитку як суто економічного характеру, так, звісно, і соціального. Демографічні проблеми, майнова стратифікація, розшарування товариства з доходів, інвестиції у людський капітал, розвиток економіки знань, фінансування освіти тощо. Це далеко не повний перелік проблем, які можна вирішити шляхом формування ефективної системи оподаткування доходів населення.

Поняття «декларування» як вид діяльності не визначений чинними нормативно-правовими актами. Проте у Податковому кодексі України існує велика кількість статей, якими визначається поняття податкової декларації, перевірки її заповнення та притягнення до відповідальності за порушення встановлених правил.

Відповідно до ст. 46 ПКУ податкова декларація, розрахунок, звіт (далі - податкова декларація) – документ, що подається платником податків контролюючим органам у строки, встановлені законом, на підставі якого здійснюється нарахування та/або сплата грошового зобов'язання, у тому числі податкового зобов'язання або відображаються обсяги операції (операцій), доходів (прибутків), щодо яких податковим та митним законодавством передбачено звільнення платника податку від обов'язку нарахування і сплати податку і збору, чи документ, що свідчить про суми доходу, нарахованого (виплаченого) на користь платників податків - фізичних осіб, суми утриманого та/або сплаченого податку, а також суми нарахованого єдиного внеску [27].

Із положень ПКУ випливає, що розрізняють два види декларацій – податкові і митні.

Декларування активно використовується у роботі центральних органів влади з підлеглими. Такою сферою, де окрім антикорупційного декларування застосовується іще декларування родинних зв'язків під час призначення на посади – це є діяльність прокуратури. Актами Генерального прокурора було затверджено форму і порядок заповнення та подання такої декларації.

Найбільш впливовим інструментом впливу з боку держави на публічних службовців, а також колишніх публічних службовців є антикорупційне декларування. Електронна форма, що розроблена і затверджена Національним агентством з питань запобігання корупції, активно впроваджується вже сім років поспіль.

У науковій дисертації окреслено основні характеристики антикорупційного декларування як інструменту фінансового контролю, серед яких:

- 1) орієнтація на запобігання, виявлення та сприяння виявленню ознак корупції, а також порушень антикорупційних вимог, заборон і обмежень;
- 2) застосування лише на підставі антикорупційного законодавства і виключно до осіб, на яких це законодавство поширюється;
- 3) реалізація через процес перевірки фінансового стану осіб, яких

стосується антикорупційне законодавство;

4) невиконання обов'язку щодо антикорупційного декларування тягне за собою застосування державного примусу;

5) санкції за неподачу декларації не звільняють від обов'язку її подання. [43, с.3].

В академічній літературі переважно дотримується точки зору, що корупція перешкоджає економічному розвитку [68]. Корупція знижує ефективність і збільшує нерівність. Це знижує економічне зростання і помітно підвищує нерівність доходів [42]. Оцінки показують, що ціна корупції становить понад 5 відсотків світового ВВП. Корупція веде до скорочення прямих іноземних інвестицій [43]. Це негативно впливає на добробут людини, тому що кошти на забезпечення послуг використовуються не в повному обсязі, що призводить до низької якості послуг [44]. Корупція підриває доходи уряду та, отже, обмежує здатність уряду інвестувати в сфери, що підвищують продуктивність [45]. Це також спотворює процес прийняття рішень, пов'язаних з державними інвестиційними проектами [46].

Танзі [46] правдоподібно стверджує, що корупція також зменшить видатки на охорону здоров'я та освіту, тому що це сфери, де може бути більше важко збирати хабарі. Корупція роз'їдає суспільну довіру, підриває верховенство права та, зрештою, делегітимізує як державу, так і мораль статус бюрократії в очах людей [47]. За Клітгаардом (1998), наслідки корупції можуть поширюватися в різні сфери. Це може пригальмувати економічний і політичний розвиток. Насправді не існує обмежень щодо масштабів корупції, як тільки він розв'язаний і вийде з-під контролю влади, він може підірвати стабільність держави та організованого суспільства [67].

Боротьба з корупцією повинна включати як запобігання, так і припинення корупційних проявів, оскільки ці елементи взаємодоповнюють один одного. Одним із ефективних методів запобігання є декларування доходів, яке визнано міжнародною спільнотою як важливе джерело інформації про фінансову діяльність, що може допомогти у притягненні до

відповідальності за складні для доведення корупційні діяння. Вимога для державних службовців декларувати свої доходи та активи сприяє стримуванню використання службового становища для особистих інтересів.

Підхід до антикорупційного декларування залежить від правової системи, державного устрою, рівня розвитку управління, залучення громадянського суспільства до публічного врядування та культурних особливостей. Практика декларування різних країн потребує окремого дослідження, тому важливо зосередитися на основних інституційно-правових підходах, їх плюсах і мінусах, а також на досвіді, корисному для України. Система антикорупційного декларування, як інструмент запобігання корупції, може варіюватися залежно від об'єкта декларування: 1) конфлікт інтересів; 2) майновий стан; 3) обидва аспекти разом.

Підхід до системи декларування, який є дуалістичним, найбільш розповсюджений у сучасних демократичних державах, поєднуючи елементи перевірки незаконного збагачення та конфлікту інтересів. Це дозволяє охоплювати критерії для перевірки незалежно від типу порушення. Така комбінація використовується в підзаконних актах або процедурних вказівках для окремих категорій службовців, наприклад, митників. Цей підхід реалізовано в Бразилії та Словенії.

Розкриття інформації для різних гілок влади є важливим аспектом. Країни з тривалими традиціями професіоналізації державної служби зазвичай мають більш обмежені вимоги до декларування і розробляють механізми для запобігання конфліктам інтересів, включаючи етичні кодекси та нагляд з боку громадянського суспільства. У деяких країнах паралельно з контролем за незаконним збагаченням окремий орган здійснює моніторинг багатства, якщо податкове адміністрування не працює ефективно. Системи, які забезпечують всебічне розкриття інформації, зіштовхуються з труднощами у розвитку механізмів для досягнення обох цілей та балансування профілактичних завдань [56].

Розвиток антикорупційного декларування у різних країнах

відображається в антикорупційних стратегіях, які ставали предметом дослідження багатьох науковців.

За висновками автора статті «Fighting Governmental Corruption in Pakistan: An Evaluation of Anti-Corruption Strategies.» кожна стратегія має певний рівень ефективності у викоріненні корупції, але проблема, яка робить ці неефективність стратегій полягає в їх реалізації. Потрібна політична воля на реалізацію антикорупційних стратегій подолання корупції. Корупцію неможливо викоринити лише застосуванням одного або дві стратегії. Для подолання корупції уряд і відповідні антикорупційні органи мають прийняти підхід колективних дій.

Інформація людей про зло корупції, покарання за участь у корупційній діяльності та надання захисту викривачам є першими кроки. Справедлива судова система повинна завоювати довіру громадськості, і під час розслідування та переслідування справ про корупцію не повинно бути жодної дискримінації будь-які високопоставлені посадовці. Щоб ці стратегії були належним чином реалізовані, незалежний орган повинен відповідати за спостереження за зусилля антикорупційних органів для підриву корупції. Коли Професіоналів політики попросили запропонувати іншу стратегію, багато хто заявив ті самі стратегії, що й у анкеті, але з акцентом на механізм реалізації [40].

Наукові доробки підтверджуються у резолюціях, звітах і стратегіях міжнародних організацій. Однією з потужних інституцій з питань запобігання корупції є організація GRECO.

У висновках щодо держав-членів GRECO, оцінених у 4-му раунді оцінки (щодо членів парламенту) до червня 2017 року, зазначено [39]:

1. Конфлікт інтересів: рекомендації стосувались розширення звітності парламентарів про фінансові та зовнішні інтереси, встановлення або розширення діапазону діяльності, яка може вважатися такою, що суперечить процесам прийняття рішень парламентарями, і містили наголос на важливості обов'язку парламентарів саморегулюватись. 54% рекомендацій, наданих щодо

конфлікту інтересів, вимагають від держав-членів запровадити систему, яка дозволяє розкривати випадкові конфлікти інтересів.

2. Декларації про активи та інші інтереси: рекомендації включали розширення обсягу інформації щодо таких вигод як подарунки, подорожі та призначення на неоплачувані керівні посади (тобто нематеріальні інтереси); включення всіх активів, доходів і зобов'язань, що перевищують певний поріг, або зниження порогу для отримання більш релевантної інформації; а також підвищення рівня деталізації, необхідної щодо значних активів, у тому числі пакетів акцій, а також зобов'язань парламентарів розглянути питання про поширення вимог щодо декларування на чоловіків/дружин і близьких членів сімей парламентарів.

Додаткова діяльність, заборони та обмеження після закінчення роботи: хоча в більшості країн існує добре розвинена система декларування, правила щодо допоміжної діяльності є чіткими, суворими та добре зрозумілими, все ж у невеликій кількості країн були виявлені значні проблеми в цих сферах (наприклад, відсутність застосування обмежень на допоміжну діяльність або відсутність обмежень як таких) і GRECO рекомендувала внести зміни або забезпечити дотримання правил такої діяльності. Крім того, у більшості країн лише деякі обмеження застосовуються до працевлаштування чи іншої діяльності парламентарів після виходу з парламенту. У звітах GRECO описується серйозне занепокоєння відносно багатьох країнах щодо впливу бізнесу на національний законодавчий та нормативний порядок денний та стосовно переходу парламентарів на посади в підприємствах приватного сектору.

Наведені вище висновки науковців по необхідності розвитку антикорупційного декларування, рекомендації міжнародних організацій певною мірою можуть стосуватися національного антикорупційного декларування, яке встановлено спеціальним Законом України «Про запобігання корупції» (далі – Закон 1700).

Законом 1700 конкретизовано обов'язок певних осіб щодо подання

декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування.

Особи, зазначені у пункті 1, підпунктах "а", "в"- "г" пункту 2 частини першої статті 3 Закону 1700, зобов'язані щорічно до 1 квітня подавати шляхом заповнення на офіційному веб-сайті Національного агентства декларацію особи, уповноваженої на виконання функцій ОДВ і ОМС (далі - декларація), за минулий рік за формою, що визначається НАЗК.

З метою удосконалення антикорупційного законодавства доцільно визначити поняття «посадова особа» за аналогією з Законом України «Про місцеве самоврядування в Україні». Згідно з таким підходом, під «посадовою особою» слід розуміти особу, яка наділена відповідними повноваженнями для виконання організаційно-розпорядчих та консультативно-дорадчих функцій.

Особа, яка претендує на зайняття посади, зазначеної у пункті 1, підпункті "а" пункту 2 частини першої статті 3 Закону 1700, та особа, зазначена у пункті 4 (крім осіб, які балотуються кандидатами у депутати Верховної Ради Автономної Республіки Крим, місцевих рад, на посади сільських, селищних, міських голів) частини першої статті 3 Закону 1700, до призначення або обрання на відповідну посаду подає в установленому Законом 1700 порядку декларацію особи, уповноваженої на виконання функцій ОДВ і ОМС, за минулий рік.

Інша модель застосовна до депутатів місцевих рад та місцевих голів. Для них передбачено строк – 15 днів з дня набуття повноважень відповідно депутата, сільського, селищного, міського голови.

Існуючі моделі інституційно-функціонального забезпечення антикорупційного декларування можуть бути: універсальними, орієнтованими на підтримку всіх аспектів діяльності щодо запобігання корупції (включаючи декларування); спеціалізованими, зосередженими на організаційно-розпорядчому забезпеченні декларування майнового стану публічних службовців; а також функціонально спрямованими на підтримку правоохоронної діяльності (як частина антикорупційних підрозділів в рамках

правоохоронних органів) [43, с.128-129].

Особи, зазначені у підпункті "в" пункту 2 частини першої статті 3 Закону 1700, подають в установленому цим Законом порядку декларацію особи, уповноваженої на виконання функцій ОДВ і ОМС, за минулий рік у разі входження до складу конкурсної або дисциплінарної комісії, утвореної відповідно до законів України "Про державну службу", "Про службу в органах місцевого самоврядування", цього та інших законів України, Громадської ради доброчесності, утвореної відповідно до Закону України "Про судоустрій і статус суддів", - протягом 10 днів після входження (включення, залучення, обрання, призначення) до складу відповідної комісії, Громадської ради доброчесності.

Багато українців змушені були змінити місце проживання як всередині країни, так і за кордоном. В таких умовах система «Електронний суд» стала інструментом, який дозволяв переселенцям отримувати документи по справі незалежно від місця перебування. Судова влада продемонструвала не лише знання антикорупційного законодавства, а й готовність змінюватися в інтересах держави.

Закон 1700 встановив, що особи, зазначені у підпункті "г" пункту 2 частини першої статті 3 цього Закону, подають у встановленому цим Законом порядку декларацію особи, уповноваженої на виконання функцій ОДВ і ОМС, за минулий рік у разі включення їх до Реєстру осіб, які мають значну економічну та політичну вагу в суспільному житті (олігархів) – протягом десяти календарних днів з дня включення до Реєстру.

Інший строк встановлено стосовно осіб, зазначених у підпункті "г" пункту 2 частини першої статті 3 Закону 1700 (10 днів).

Кандидати, які претендують на зайняття посади судді, у разі включення до резерву на зайняття вакантних посад суддів місцевого суду відповідно до Закону України "Про судоустрій і статус суддів" подають декларацію особи, уповноваженої на виконання функцій ОДВ і ОМС, за минулий рік щороку протягом строку перебування у резерві.

Упродовж 30 днів після подання декларації суб'єкт декларування має право подати виправлену декларацію.

У разі притягнення суб'єкта декларування до відповідальності за неподання декларації або в разі виявлення у ній недостовірних відомостей, що підтверджується відповідним рішенням суду, яке набрало законної сили, або рішенням Національного агентства, суб'єкт декларування упродовж 10 днів зобов'язаний подати відповідну декларацію, у тому числі виправлену декларацію з достовірними відомостями.

У разі самотійного виявлення суб'єктом декларування у декларації недостовірних відомостей після спливу терміну для подання виправленої декларації, передбаченого абзацом першим цієї частини, але до початку проведення Національним агентством повної перевірки цієї декларації, суб'єкт декларування може звернутися до Національного агентства з листом з поясненням причин, що призвели до внесення недостовірних відомостей та неподання виправленої декларації у зазначений термін, додавши підтвердні документи. Подані суб'єктом декларування таким чином відомості мають бути розглянуті Національним агентством під час повної перевірки цієї декларації.

Дія Закону 1700 щодо декларування не поширюється на:

1) посадових осіб закладів, установ та організацій, які здійснюють основну діяльність у сфері соціального обслуговування населення, соціальної та професійної реабілітації осіб з інвалідністю і дітей з інвалідністю, соціального захисту ветеранів війни та учасників антитерористичної операції, здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях;

2) посадових осіб закладів, установ та організацій, які здійснюють основну діяльність у сфері охорони здоров'я (крім керівників закладів охорони здоров'я центрального, обласного, районного, міського (міст обласного значення, міст Києва та Севастополя) рівня, голів та членів медико-соціальних експертних комісій та військово-лікарських комісій);

3) посадових осіб закладів, установ та організацій, які здійснюють основну діяльність у сфері освіти (крім керівників вищих навчальних закладів та їх заступників);

4) посадових осіб закладів, установ та організацій, які здійснюють основну діяльність у сфері науки (крім президентів Національної академії наук України та національних галузевих академій наук, перших віце-президентів, віце-президентів та головних учених секретарів Національної академії наук України та національних галузевих академій наук, інших членів Президії Національної академії наук України та президій національних галузевих академій наук, обраних загальними зборами Національної академії наук України та національних галузевих академій наук відповідно, керівників науково-дослідних інститутів та інших наукових установ);

5) посадових осіб закладів, установ та організацій, які здійснюють основну діяльність у сфері культури, мистецтв, відновлення та збереження національної пам'яті, фізичної культури, спорту, національно-патріотичного виховання;

6) військовослужбовців військової служби за призовом під час мобілізації, на особливий період, військової служби за призовом осіб із числа резервістів в особливий період, військової служби за призовом осіб офіцерського складу (крім військовослужбовців, зазначених у пунктах 1-5 частини сьомої цієї статті);

7) військових посадових осіб із числа військовослужбовців військової служби за контрактом осіб рядового складу, військової служби за контрактом осіб сержантського і старшинського складу, військовослужбовців молодшого офіцерського складу військової служби за контрактом осіб офіцерського складу (крім військовослужбовців, зазначених у пунктах 1-5 частини сьомої цієї статті).

Суб'єкти декларування, на яких поширюється дія статті 52-1 Закону №1700, зобов'язані подати визначені цією статтею декларації не пізніше 90 календарних днів з дня настання першої з таких обставин - припинення чи

скасування воєнного стану, звільнення з військової служби або в інший строк, визначений порядком здійснення заходів фінансового контролю, передбаченим абзацом першим статті 52-1 Закону №1700 [36].

Суб'єкти декларування, які для здійснення службових повноважень на постійній основі перебувають на територіях, на яких ведуться активні бойові дії, перелік яких визначається в установленому законодавством порядку, зобов'язані подати визначені цією статтею декларації не пізніше 90 календарних днів з дня настання першої з таких обставин - припинення чи скасування воєнного стану, звільнення (припинення повноважень) або визначення дати завершення бойових дій для території активних бойових дій, на якій суб'єкт декларування перебуває.

Законом №1700 та Порядком № 449/21 передбачено три види декларацій:

1) щорічна декларація – декларація, яка подається відповідно до ч. 1 ст. 45 Закону, або абз. 2 ч. 2 ст. 45 Закону у період з 00 годин 00 хвилин 01 січня до 00 годин 00 хвилин 01 квітня року, наступного за звітним роком. Така декларація охоплює звітний рік (період з 01 січня до 31 грудня включно), що передуює року, в якому подається декларація, та за загальним правилом містить інформацію станом на 31 грудня звітного року (додатково див. відповіді на запитання 72 та 74 цих Роз'яснень).

Законом можуть бути встановлені інші строки подання щорічної декларації.

Обов'язок подавати щорічну декларацію виникає в суб'єкта декларування: щороку протягом строку здійснення діяльності, яка передбачає обов'язок подання декларації, або перебування на посаді, яка зумовлює здійснення такої діяльності (щорічна декларація (продовжується діяльність)).

Для цього у розділі I «Вид декларації та звітний період» декларації слід обрати позначку «я продовжую виконувати функції держави або органу місцевого самоврядування»; наступного року після припинення діяльності, яка передбачає обов'язок подання декларації, або перебування на посаді, яка

зумовлює здійснення такої діяльності (щорічна декларація (після звільнення)).

Для цього у розділі I «Вид декларації та звітний період» декларації слід обрати позначку «я припинив(ла) виконувати функції держави або органу місцевого самоврядування (після звільнення)».

Перш ніж ми перейдемо до розгляду другого виду декларації, слід зазначити обов'язок публічних службовців подавати інформацію про валютні рахунки.

Повідомлення про відкриття валютного рахунку в іноземному банку як засіб запобігання корупції з'явився в нашій державі у 1995 році. Відкриття валютного рахунку в банку саме по собі не є самоціллю. Такий рахунок відкривається для проведення валютних операцій. І це означає обов'язок суб'єкта декларування подати інформацію до НАЗК, якщо валютна операція перевищує 50 прожиткових мінімумів, встановлених для працездатних осіб.

Під час воєнного стану існують особливості. Фізичні особи подають документи, подання яких вимагається відповідно до норм чинного законодавства в документальній та/або електронній формі, протягом трьох місяців після припинення чи скасування воєнного стану або стану війни за весь період обов'язку подати документи (Закон України від 03.03.2022 № 2115-IX).

Початок перебігу строку починається з наступного дня після відповідної календарної дати або настання події, з якою пов'язано його початок (ст. 253 ЦК України).

Строк, що визначений місяцями, спливає у відповідне число останнього місяця строку (ч. 3 ст. 254 ЦК України) [47].

2) декларація при звільненні – декларація, яка подається відповідно до абз. 1 ч. 2 ст. 45 Закону №1700 не пізніше 30 календарних днів з дня припинення діяльності.

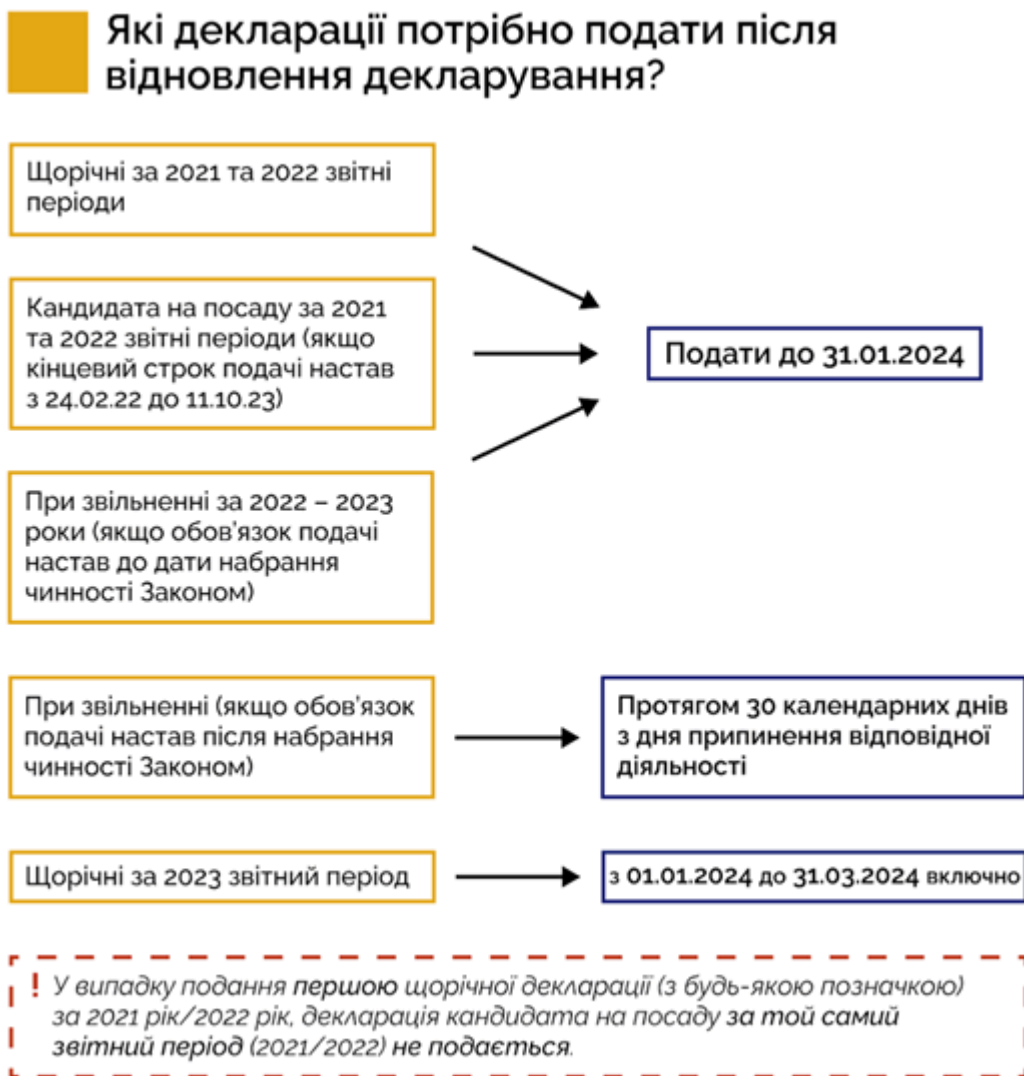

Рис. 1.2 – Механізм подання декларації поточного року

Така декларація подається за період, який не був охоплений деклараціями, раніше поданими суб'єктом декларування, та містить інформацію станом на останній день такого періоду, яким є останній день здійснення діяльності, яка передбачає обов'язок подання декларації, перебування на посаді, яка зумовлює здійснення такої діяльності.

Під раніше поданими деклараціями розуміються декларації, що були подані до Реєстру, крім декларації кандидата на посаду (абз. 2 пп. 2 п. 2 розд. II Порядку № 449/21).

Днем припинення діяльності є останній день виконання функцій

держави або місцевого самоврядування, або іншої діяльності, зазначеної у п.п. «а» та «в» п. 2 ч. 1 ст. 3 Закону, у тому числі перебування на посадах, зазначених у п. 1, п.п. «а» та «в» п. 2 ч. 1 ст. 3 Закону.

Відлік строку подання декларації при звільненні починається з 00 годин 00 хвилин дня, наступного за днем припинення діяльності.

Якщо в особи упродовж звітного періоду були підстави для подання декларації при звільненні декілька разів, кожна з них має бути подана за період, який не був охоплений раніше поданими деклараціями.

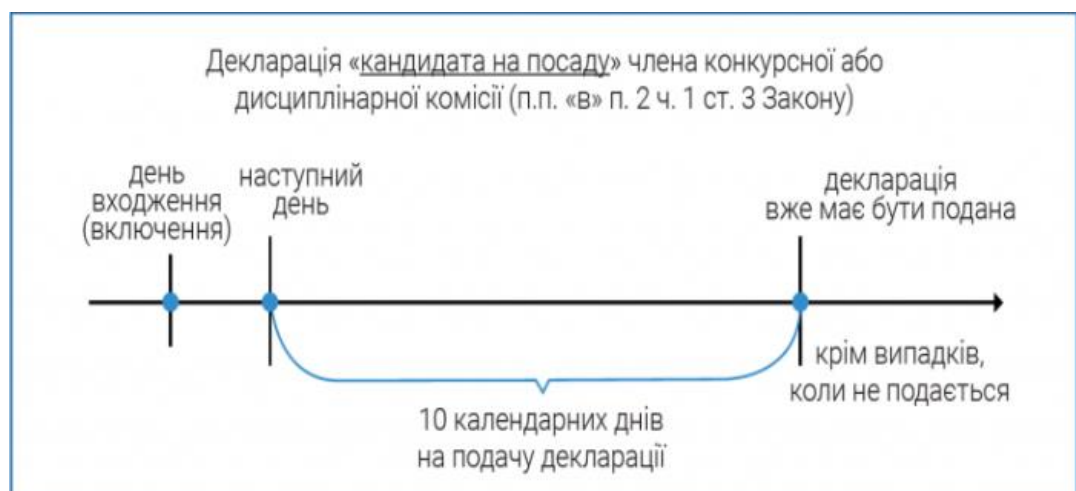

Рис. 1.3 – Механізм подання декларації кандидата на посаду

Встановлено особливості подання таких декларацій під час воєнного стану. Якщо звільнення відбулось під час дії воєнного стану, подається у період з 00 годин 00 хвилин дня, наступного за днем припинення чи скасування воєнного стану, до 00 годин 00 хвилин відповідного числа третього місяця від такого дня.

Така декларація подається за період, який не був охоплений деклараціями, раніше поданими суб'єктом декларування, та містить інформацію станом на останній день такого періоду, яким є останній день здійснення діяльності, яка передбачає обов'язок подання декларації, перебування на посаді, яка зумовлює здійснення такої діяльності.

Під раніше поданими деклараціями розуміються декларації, що були

подані до Реєстру, крім декларації кандидата на посаду (абз. 2 п.п. 2 п. 2 розд. II Порядку № 449/21) [47].

3) декларація кандидата на посаду – декларація, яка подається відповідно до абз. 1 ч. 3 ст. 45 Закону та охоплює звітний період з 01 січня до 31 грудня включно, що передує року, в якому особа подала заяву на зайняття посади, якщо інше не передбачено законодавством та за загальним правилом містить інформацію станом на 31 грудня звітного року (додатково див. відповіді на запитання 72 та 74 цих Роз'яснень).

Як правило, така декларація подається після визначення особи переможцем конкурсу, до дня призначення або обрання особи на посаду. Водночас необхідно звертати увагу на вимоги спеціальних законів.

Так, особа, яка бажає взяти участь у конкурсі на посаду державної служби категорії «А», зобов'язана подати до конкурсної комісії підтвердження подання декларації за минулий рік (п. 8 ч. 1 ст. 25 Закону України «Про державну службу»).

Якщо особа стає переможцем конкурсу на декілька посад в одному органі та раніше не подавала декларацію за минулий рік, вона подає одну декларацію кандидата на посаду, вказуючи посаду, на яку має намір бути призначеною.

Якщо особа, у якої виник обов'язок подати декларацію кандидата на посаду, незалежно від обставин вже подала щорічну декларацію (з будь-якою позначкою) за минулий рік, декларація кандидата на посаду за цей період не подається (п.п. 3 п. 2 розд. II Порядку № 449/21).

Водночас, якщо подана декларація кандидата на посаду охоплювала попередній звітний рік, а в особи виник обов'язок подати щорічну декларацію за той самий звітний період, то особа зобов'язана подати щорічну декларацію.

Особи, зазначені у п.п. «в» п. 2 ч. 1 ст. 3 Закону, у разі входження до складу відповідної комісії, Громадської ради доброчесності подають декларацію кандидата на посаду за минулий рік протягом 10 календарних днів після входження (включення, залучення, обрання, призначення) до складу

комісії, Громадської ради доброчесності (абз. 2 ч. 3 ст. 45 Закону).

Днем входження (включення, залучення, обрання, призначення) особи до складу відповідної комісії, Громадської ради доброчесності є день видання (прийняття) документа, на підставі якого особа увійшла (включена, залучена, обрана, призначена) до складу відповідної комісії, Громадської ради доброчесності.

Особливості зазначення відомостей в декларації визначені Порядком №449/21 [29].

Декларація кандидата на посаду, якщо особу призначено на вакантну посаду державної служби або служби в органах місцевого самоврядування у період дії воєнного стану, подається у період з 00 годин 00 хвилин дня, наступного за днем припинення чи скасування воєнного стану, до 00 годин 00 хвилин відповідного числа третього місяця від такого дня.

Така декларація подається для забезпечення проведення спеціальної перевірки відповідно до ст. 56 Закону №1700. Особливості подання декларацій військовослужбовцями визначені у ч. 5 ст. 45 Закону №1700 [47].

Отже, декларування є необхідним управлінським процесом, яких забезпечує наповнення державного і місцевих бюджетів у нашій державі з одного боку і транспарентність відносин держави і осіб, які зобов'язані подавати декларації Законом №1700. Цей управлінський процес поділяється на стадії і етапи, які детально визначені Податковим кодексом України, Законом №1700 та відомчими підзаконними актами. Особливе значення для реалізації антикорупційного законодавства мають роз'яснення НАЗК щодо заповнення декларації і проведення перевірок.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ДЕРЖАВНОГО КОНТРОЛЮ ЗА ПОДАННЯМ ДЕКЛАРАЦІЙ КОЛИШНІМИ ПУБЛІЧНИМИ СЛУЖБОВЦЯМИ В УКРАЇНІ

2.1 Класифікація обмежень і заборон колишнім публічними службовцям

Виходячи з теоретичних парадигм корупції, існує багато стратегій боротьби з корупцією залежно від контексту, в якому вони діють. Однак перед розробкою будь-якої антикорупційної стратегії вкрай важливо оцінити рівень, типи та причини корупції. За даними додатка Б можна стверджувати, що кількість звільнених державних службовців за останній період перевищує кількість тих, хто призначалися на посади. А значить актуальними є питання обмежень звільнених службовців.

З моменту прийняття Програми дій проти корупції в листопаді 1996 року Рада Європи дотримується комплексного підходу до боротьби з корупцією, встановлюючи стандарти у формі конвенцій та інших інструментів (рекомендацій і резолюцій) і контролюючи їх відповідність європейським і світовим стандартам через свій моніторинговий механізм GRECO. У 1999 році Комітет міністрів Ради Європи ухвалив Резолюцію (97) 24 про двадцять керівних принципів боротьби з корупцією, в якій розглянуто основні принципи, які слід враховувати під час боротьби з корупцією. Деякі з них також є актуальними для зміцнення публічної етики на місцевому рівні, а саме щодо вжиття ефективних заходів для запобігання корупції, зокрема підвищення обізнаності громадськості та сприяння етичній поведінці, забезпечення того, щоб правила, що стосуються прав та обов'язків публічних представників, враховували вимоги боротьби з корупцією та передбачали належні та ефективні дисциплінарні заходи; сприяння подальшій

конкретизації поведінки, яка очікується від публічних представників, за допомогою відповідних засобів, таких як кодекси та правила поведінки, і забезпечення того, щоб засоби масової інформації мали свободу отримувати та поширювати відомості щодо питань корупції, за умови лише обмежень, які є необхідними в демократичному суспільстві [44, с.5-6].

Окремо досліджуються питання заборон та обмежень певної діяльності: несумісність, подарунки, неправомірне використання конфіденційної інформації та обмеження діяльності після звільнення. Стосовно подарунків та інших вигод GRECO знову наголосила на важливості суворих обмежень, підкреслюючи ризик обміну «послугами» в ситуаціях, коли між політиками та бізнес-спільнотою існує надмірна «приязність». Багатьом оціненим країнам також було рекомендовано покращити ситуацію щодо переміщення РТЕФ з публічного сектору в приватний і навпаки. Також звернуто увагу на періоди «вистигання таких інтересів» та їхню достатність [44, с.13].

Право на публічну службу кожному громадянину України гарантується Конституцією (ч. 2 ст. 38), але його реалізація передбачає не лише можливість участі в управлінні державою, а й наявність певних обмежень для публічних службовців. Збільшення їх повноважень та встановлення обмежень забезпечує баланс і створює умови для ефективної діяльності тих, хто представляє інтереси держави та суспільства. Такі обмеження виконують роль "фільтра", сприяючи виявленню недоброчесних осіб і покращенню якості кадрового складу публічної служби.

Обмеження, що встановлюються під час публічної служби, є необхідними для ефективного регулювання внутрішніх процесів, формування кваліфікованого кадрового складу та запобігання корупції і девіантним проявам. Однак ці обмеження не повинні використовуватися для маніпуляцій чи лобіювання інтересів окремих осіб, тому вони повинні бути законними, обґрунтованими і раціональними. Сфера публічної служби активно використовує правові обмеження для забезпечення порядку.

Особи, уповноважені на виконання функцій держави або місцевого

самоврядування, зазначені в пункті 1 частини першої статті 3 Закону 1700, які припинили свою діяльність, пов'язану з виконанням цих функцій, не можуть (рис. 2.1):

Рис. 2.1 – Обмеження колишнім публічними службовцям, які визначені ст.26 Закону України «Про запобігання корупції» [використано джерело 36]

Порушення обмеження, встановленого статтею 26 щодо укладення трудового договору (контракту), є підставою для його розірвання. Правочини, здійснені з порушенням вимог Закону, можуть бути визнані недійсними.

У разі виявлення таких порушень, НАЗК звертається до суду для розірвання трудового договору (контракту) та визнання правочину недійсним.

Законом 1700 встановлено, що особи, зазначені у пункті 1, підпунктах "а", "в"- "г" пункту 2 частини першої статті 3 Закону 1700, які припиняють діяльність, пов'язану з виконанням функцій держави або місцевого

самоврядування, протягом 30 календарних днів з дня припинення відповідної діяльності подають декларацію особи, уповноваженої на виконання функцій ОДВ і ОМС, за період, не охоплений раніше поданими деклараціями [36].

Такий вид декларування дає можливість здійснювати контроль за тими особами, які звільнилися з державної служби, що цілком відповідає стандартам доброчесності, які прийняті в Європейському Союзі.

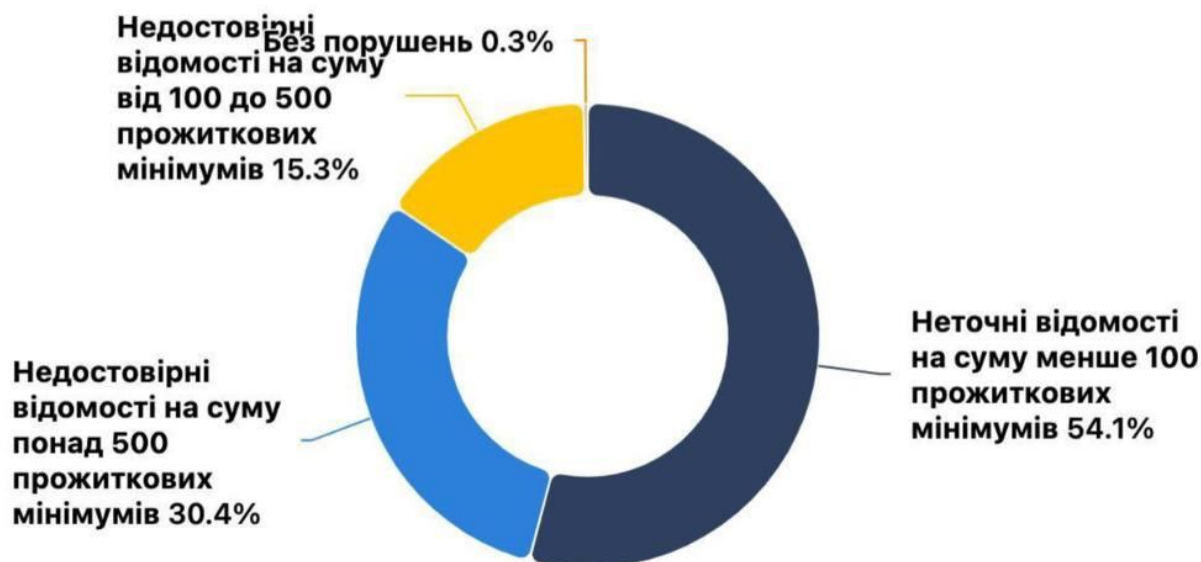
Особи, які припинили діяльність, пов'язану з виконанням функцій держави або місцевого самоврядування, або іншу діяльність, зазначену у підпунктах "а", "в"- "г" п. 2 ч. 1 ст. 3, зобов'язані до 1 квітня наступного року після року припинення діяльності подати в установленому ч.1 цієї статті порядку декларацію особи, уповноваженої на виконання функцій ОДВ і ОМС, за минулий рік [36].

Під дію цієї норми потрапляє велика кількість публічних службовців, наприклад, працівники Державного бюро розслідувань. Так, Законом про цей правоохоронний орган визначено, що трудові відносини працівників Державного бюро розслідувань регулюються цим Законом (у частині переведення працівників Державного бюро розслідувань на нижчі або рівнозначні посади та звільнення осіб рядового та начальницького складу), законодавством про працю, державну службу та укладеними трудовими договорами (контрактами). На державних службовців Державного бюро розслідувань поширюється дія Закону України "Про державну службу". Посади державних службовців Державного бюро розслідувань відносяться до відповідних категорій посад державної служби в порядку, встановленому законодавством [34].

Законом про запобігання корупції наведено декілька варіантів антикорупційного декларування колишніх публічних службовців. Однак під час воєнного стану ці норми, що наведено вище, не вміщують всіх особливостей декларування, які виникли в результаті повномасштабного вторгнення. Частина публічних службовців опинилася на окупованих територіях, частина вимушена була виїхати за кордон, велика частка пішла

воювати (Додаток Б).

Топ порушень в деклараціях посадовців

Кількість декларацій посадовців

Станом на вересень 2024

● Кількість декларацій

 Опендatabот

© 2024 Опендatabот — відкриті дані

Рис. 2.2 – Виявлені Національним агенством з питань запобігання корупції порушення у 2024 році [за матеріалами НАЗК]

Усі публічні службовці мали б виконати звій обов'язок по антикорупційному декларування, однак життєві обставини не дали можливості це зробити. Тому НАЗК реалізувало свої функції по роз'ясненню та методичному супроводженню антикорупційного декларування і опублікувало декілька роз'яснень для тих осіб, які мали нестандартну ситуацію.

Наприклад, роз'яснення щодо фінансової доброчесності 2023 року дає десятки відповідей на питання: «Які декларації та в який строк подають особи, які звільнились у 2022, 2023 роках?» [60]. Такий документ, хоч і не є нормативно-правовим актом, відіграє важливу роль у регулювання антикорупційного декларування, за порушення якого передбачена відповідальність.

КУпАП – єдиний акт, що регулює матеріальні та процесуальні норми адміністративної відповідальності за корупційні правопорушення. Це одна з його особливостей. Наприклад, у статтях 15, 38, 255, 257, 272, 277 КУпАП визначено специфічні поняття і порядок притягнення до відповідальності.

Закони України часто мають бланкетний характер, відсилаючи до інших нормативних актів, доповнюючи норми КУпАП. Зокрема, Закон «Про запобігання корупції» визначає важливі поняття, як-от корупція та близькі родичі, що у певних випадках встановлюється судом. Закони «Про державну службу» і «Про службу в органах місцевого самоврядування» регулюють статус публічних службовців, їхні ранги, категорії та звання.

Кримінальна відповідальність за порушення норми антикорупційного законодавства щодо декларування встановлюється статтями 366-2 «Декларування недостовірної інформації» та 366-3 «Неподання суб'єктом декларування декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування» КК. Вказані статті були внесені до КК після прийняття рішення Конституційного Суду України 27 жовтня 2020 р. № 13-р/2020, яким Суд визнав такою, що не відповідає Конституції України (є неконституційною), статтю 366-1 «Декларування недостовірної інформації»

КК.

У 2023 році за ст. 366-2 КК на розгляді ВАКС перебувало 21 кримінальне провадження, за результатом розгляду яких судом ухвалено 7 вироків – 4 обвинувальних та 3 виправдувальних, провадження у 8 справах було закрито. У I півріччі 2024 р. перебувало 4 кримінальних провадження, за результатом розгляду яких судом Кравчук О.О. (2020). Мостепанюк Л.О. (2023). Черенков А.М. (2020) ухвалено 2 вироків – 1 обвинувальний та 1 виправдувальний, провадження у 1 справі було закрито.

За ст. 366-3 КК у 2023 р. на розгляді ВАКС перебувало 1 кримінальне провадження, за результатом розгляду якого судом ухвалено обвинувальний вирок. У I півріччі 2024 р. на розгляд ВАКС провадження за ст. 366-3 КК не надходили.

У процесі розгляду справ щодо декларування Вищий антикорупційний суд зіткнувся із рядом проблемних питань, які є ключовими при прийнятті рішення про наявність у діях особи складу кримінальних правопорушень, передбачених ст. 366-2, 366-3 КК, а тому спробуємо висвітлити проблемні питання та надати пропозицій щодо їх вирішення.

Таблиця 2.1 – Аналіз практики ВАКС про недекларування

Номер справи	Зміст справи	Зміст вироку	Апеляційне оскарження
№ 991/5479/22	Особа подала декларацію особи, уповноваженої на виконання функцій ОДВ і ОМС в паперовому вигляді, з огляду на релігійні переконання та небажання надавати згоду на обробку її персональних даних	Вироком ВАКС від 13 січня 2023 р. особу було визнано винуватою в умисному неподанні суб'єктом декларування декларації.	Вказаний вирок 14 березня 2023 р. скасовано Апеляційною палатою ВАКС у зв'язку з відсутністю в діянні судді складу кримінального правопорушення, а кримінальне провадження було закрито. 04 грудня 2023 р. постановою ККС ВС вищевказану

Номер справи	Зміст справи	Зміст вироку	Апеляційне оскарження
			ухвалу АП ВАКС скасовано та призначено новий розгляд справи в суді апеляційної інстанції. 21 лютого 2024 р. – провадження закрито судом апеляційної інстанції у зв'язку зі спливом строків давності притягнення до кримінальної відповідальності.
№ 991/4851/22	Не зважаючи на незазначення в декларації відомостей про право власності та право користування нерухомим майном, особа щомісяця у 2020 р. зверталась до керівника Апарату Верховної Ради України із заявами щодо компенсації вартості оренди житла або винайму готельного номера. Посилання особи на наявність інформації щодо отримання компенсації за оренду житла у публічному доступі як на обставину, яка свідчить про відсутність умислу на таке недекларування, колегія суддів не прийняла до уваги та вважала, що публікація такої інформації є механізмом громадського контролю за народними депутатами.	Ухвалюючи 24 березня 2023 р. вирок про визнання особи винуватою у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ст. 366-2 КК.	Відсутня
№ 991/2084/23	Суб'єкту декларування інкриміновано, що він сукупно протягом 190 днів у 2020 р. та станом на 31 грудня 2020 р. проживав спільно з особою, не перебуваючи з нею у шлюбі, при цьому був пов'язаний з такою особою спільним побутом, особи мали взаємні права та	За результатами розгляду цієї справи 16 листопада 2023 р. ВАКС ухвалив виправдувальний вирок, у якому зазначив, що сторона обвинувачення не довела поза розумним сумнівом вказані обставини, та з огляду на	Відсутня

Номер справи	Зміст справи	Зміст вироку	Апеляційне оскарження
	обов'язки, що виразилося у використанні грошових коштів на спільні потреби, зокрема на придбання одягу, речей домашнього побуту, оплаті комунальних послуг та спільному відпочинку. З огляду на положення Закону України «Про запобігання корупції» у 2020 р. така особа була членом сім'ї декларанта, а тому відомості про неї мали б бути відображені у щорічній декларації за 2020 р., однак такі відомості були відсутні. Окрім того, декларанту інкримінувалось користування квартирою, що належала його доньці, сукупно протягом 245 днів у 2020 р., у тому числі і 31 грудня 2020 р.	недоведення наявності об'єктивної сторони кримінального правопорушення, суд не вбачав підстав для аналізу та оцінки ознак суб'єктивної сторони та об'єкта кримінального правопорушення.	

Основні аргументи, наведені в судових рішеннях (табл.2.1) на користь притягнення особи до відповідальності: статус судді передбачає виконання законодавчо визначених обов'язків, які мають як моральну, так і правову природу; релігійні переконання не можуть давати посадовій особі привілеї чи ставити її в кращі умови порівняно з іншими; подача декларації в паперовому вигляді унеможлиблює автоматичне надання ідентифікатора, накладення електронної печатки Реєстру, публікацію в Реєстрі та подальшу перевірку. Електронна форма декларації в Реєстрі гарантує неможливість змінювати вказану в ній інформацію [32].

Водночас рішення у вказаній справі містили й протилежні аргументи, зокрема: якщо людина є віруючою, через свої релігійні переконання протягом тривалого часу відмовлялася від обробки персональних даних та у строк, визначений Законом, як суб'єкт декларування у зв'язку з релігійними переконаннями й мотивами надіслала до НАЗК декларацію на паперових носіях, то примусове виконання нею обов'язку подачі в електронному виді

декларації, за відсутності врегульованого питання на законодавчому рівні щодо альтернативи права вибору подачі такої декларації як віруючої людини, не відповідає легітимній меті та буде порушенням її прав і свобод [32].

Іншою проблемою, яку виокремлює правозастосовна практика, є вплив строків притягнення до кримінальної відповідальності. Зокрема, такий строк визначається ст. 49 КК і становить три роки з моменту вчинення кримінального правопорушення, передбаченого ст. 366-2 та 366-3 КК. Ураховуючи, що справи щодо декларування досить часто надходять до суду вже зі впливом половини або більшої половини строку притягнення до кримінальної відповідальності, то ухвалити вирок, який, за умови оскарження, набере законної сили, у межах залишку строку є досить складним завданням.

При розгляді справ щодо декларування досить складним є також питання визначення суб'єктивної сторони злочину. Кримінальні правопорушення, передбачені ст. 366-2 та 366-3 КК, вчиняються виключно умисно, а тому неподання декларації чи внесення до неї неправдивих відомостей помилково, через недбалість, виключає склад кримінального правопорушення в діях особи.

Повертаючись до справи № 991/5479/22, постає питання, чи можна вважати умисним правопорушенням неподання суб'єктом декларування електронної декларації на сайті НАЗК, якщо декларація була подана в паперовому вигляді і містить всі необхідні відомості. Це питання викликає суперечки, оскільки, з одного боку, є закон, що зобов'язує подавати декларацію електронно, а з іншого – особа виконала всі дії, передбачені законодавством, але не підписала декларацію електронним підписом через релігійні переконання. Можливо, це питання можна було б вирішити шляхом внесення змін до ст. 366-3 КК та визначення відповідальності за неподання декларації в електронному вигляді, як того вимагає закон.

Щодо недоведеності суб'єктивної сторони, то судом у справі №991/174/23 ухвалено виправдувальний вирок з огляду на недоведеність стороною обвинувачення наявності у діях обвинуваченого прямого умислу на

незазначення в щорічній декларації відомостей про орендовану квартиру та фінансові зобов'язання перед банком. Так, під час розгляду справи суд визнав недоведеним формулювання обвинувачення в частині незазначення у декларації за 2020 р. фінансового зобов'язання, оскільки незрозумілою є природа відносин між банком і обвинуваченим для того, щоб встановити характер його заборгованості, в тому числі наявність фактичного фінансового зобов'язання, яке підлягало відображенню в щорічній декларації за 2020 р.

Окрім того, суд дійшов висновку, що в діях обвинуваченого відсутній умисний характер подання недостовірних відомостей у декларацію щодо користування квартирою з огляду на те, що відповідні відомості були ним подані до апарату Верховної Ради України для отримання компенсації за житло та в подальшому були опубліковані в газеті «Голос України» та на сайті Верховної Ради України. Таким чином, суд дійшов висновку, що мала місце недбалість обвинуваченого при заповненні декларації, водночас факт подання недостовірних відомостей з недбалості не створює підстав для відповідальності за ст. 366-2 КК.

Надаючи оцінку аналогічним доводам щодо відсутності в декларації народного депутата України відомостей про орендоване житло, інша колегія суддів ВАКС дійшла протилежного висновку [33].

З огляду на викладене зроблено наступні висновки:

1. Кримінальні правопорушення, передбачені ст. 366-2 та 366-3 КК, вчиняються лише умисно. Якщо особа не подала декларацію через об'єктивні обставини, наприклад, через збої реєстру, то це виключає відповідальність. Доцільно змінити ст. 366-3 КК та запровадити відповідальність за неподання декларації в електронному вигляді на сайті НАЗК, щоб уникнути суперечок щодо умислу або визначити окремий порядок для осіб з релігійними переконаннями, які не можуть подавати декларацію в електронній формі.

2. Мотив і мета не є обов'язковими елементами складу правопорушення за ст. 366-2 КК.

3. Якщо не доведена наявність об'єктивної сторони правопорушення за

ст. 366-2 КК, не потрібно аналізувати суб'єктивну сторону або об'єкт правопорушення.

4. Проблему впливу строків притягнення до кримінальної відповідальності можна вирішити через перерозподіл повноважень між НАЗК та НАБУ, щоб уникнути дублювання збору матеріалів [51, с.154-162].

Отже, на сучасному етапі реформування антикорупційного законодавства відбуваються значні трансформації, які стосуються функціонування реєстрів і проведення повних перевірок. Упровадження європейських стандартів у системі контролю пов'язано з введенням нових процедур, переважно електронних формат роботи НАЗК.

2.2 Суб'єкти забезпечення декларування колишніх публічних службовців

Суб'єкти публічного адміністрування організаційно належать до системи органів публічної влади, наділені публічно-владними повноваженнями. Тому найчастіше говорять про те, що публічна адміністрування – це вплив суб'єкта, який наділений публічною владою, на об'єкт з метою забезпечення публічних інтересів [24, с.9], а уособлюється цей інтерес перш за все з органами виконавчої влади.

Виконавчу владу в областях, районах, районах Автономної Республіки Крим, у містах Києві та Севастополі здійснюють обласні, районні, Київська та Севастопольська міські державні адміністрації (Закон України від 09.04.1999 № 586-XIV «Про місцеві державні адміністрації») [6, с. 121-124].

Органами виконавчої влади України місцевого або територіального рівня є, по-перше, органи виконавчої влади загальної компетенції, місцеві державні адміністрації в областях і районах, які підзвітні і підконтрольні органам виконавчої влади вищого рівня. По-друге, до цього рівня належать

також органи спеціальної (галузевої та функціональної) компетенції, які безпосередньо підпорядковані як центральним органам виконавчої влади, так і відповідним місцевим органам виконавчої влади [5].

Г. Пановою встановлено, що крім власне суб'єктів публічної адміністрації (суб'єктів владних повноважень) учасниками адміністративно-правових відносин, які, за винятком владних управлінських функцій та інших проявів активності суб'єктів публічної адміністрації, реалізують адміністративні повноваження також можуть бути: 1) приватні фізичні юридичні особи; 2) юридичні особи публічного права, які не є суб'єктами публічної адміністрації – державні та комунальні підприємства, установи, організації; 3) громадські об'єднання, інші суб'єкти громадськості; 4) колективні утворення – наприклад, органи суддівського самоврядування.

Організаційна структура публічного адміністрування – це органічно єдина та постійно діюча система суб'єктів публічного адміністрування (публічна адміністрація): органів державного управління, передусім, органів виконавчої влади, та владних структур місцевого самоврядування, їх посадових та службових осіб, а також установ, організацій, окремих недержавних структур [24, с.47].

О.Руденко було визначено, що публічне адміністрування декларування осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування в Україні, є адміністративною діяльністю спеціалізованих органів та суб'єктів декларування. Це адміністрування ґрунтується на сукупності адміністративних принципів, інструментів і процедур, визначених нормами адміністративного права, яке зовнішньо втілюється в антикорупційному законодавстві. Основним об'єктом регулювання є питання подання та обробки декларацій, а також прийняття адміністративних актів, спрямованих проти осіб, які не подали декларації або подали недостовірні дані. Все це спрямоване на ефективне і масштабне запобігання корупції серед чиновників усіх рівнів.

Ключовою рисою публічного адміністрування декларування є

виконавча діяльність, яка забезпечує превенцію корупційних проявів у державному управлінні. Об'єктом таких адміністративних відносин є декларація, яку подає суб'єкт декларування у визначеній електронній формі, що є об'єктом матеріального світу з адміністративно-правовою природою. Також об'єктами цієї сфери є різноманітні адміністративні дії суб'єктів подання декларацій і органів, що здійснюють їх перевірку.

Ці погляди формуються на основі теорії адміністративного права, чинного законодавства та практики діяльності Національного агентства з питань запобігання корупції [49].

Узагальнивши практику реалізації адміністративного законодавства, судову практику в адміністративних справах, Г. Панова запропонувала таку класифікацію суб'єктів публічної адміністрації:

- суб'єкти публічної адміністрації зі статусом юридичної особи – органи державної влади, державні органи, НБУ, ОМС, Рахункова палата;
- колективні суб'єкти публічної адміністрації без статусу юридичної особи – медико-соціальні експертні комісії, різноманітні тимчасові комісії (експертна, ліквідаційна, атестаційна, кадрова тощо);
- індивідуальні суб'єкти публічної адміністрації – посадові, службові особи органів державної влади, державних органів, НБУ, НАЗК, ОМС [25, с.134].

За звітом НАДС за 2023 рік працівниками цього органу влади було здійснено 112 заходів контролю. Кількість порушень зменшилася на 16%. Зафіксовано 775 невідповідностей та порушень державними органами вимог Закону та інших нормативно-правових актів. Зокрема, щодо:

- проходження державної служби - 445 порушень;
- вступу на державну службу-93;
- правового статусу державних службовців - 80;
- управління державною службою - 69;
- припинення державної служби - 47;
- організаційно-правових засад реалізації державної політики у

сфері державної служби - 41.

Із наведено випливає, що перевірки НАДС стосуються різних питань проходження державної служби, але антикорупційне декларування цей орган влади не забезпечує.

Згідно з теоретичними засадами, звернемо увагу на нормативне регулювання публічного адміністрування декларування осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування в Україні. Це регулюється Законом України від 14 жовтня 2014 р. № 1700-VII «Про запобігання корупції», який визначає правові та організаційні основи запобігання корупції, зокрема порядок застосування антикорупційних механізмів і правила щодо усунення наслідків корупційних правопорушень. Закон зокрема регулює обов'язок осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, подавати щорічно до 1 квітня декларацію через офіційний веб-сайт Національного агентства з питань запобігання корупції (далі – НАЗК).

Основними суб'єктами публічного адміністрування є державні та місцеві посадові особи, а також НАЗК. Об'єктом адміністративних відносин є декларація, подана в електронній формі, що є складним матеріальним об'єктом із адміністративно-правовою природою. Декларації можуть бути добровільними або обов'язковими, залежно від юридичної відповідальності за їх подання, а також за часом: кандидатів на посаду, перші, щорічні, при звільненні та останні.

Також об'єктом адміністрування є адміністративні дії, пов'язані з поданням, перевіркою, реєстрацією, оприлюдненням, виправленням та відбором декларацій для перевірки, а також притягненням до відповідальності за неподання декларацій або надання недостовірної інформації.

Встановлено, що в Україні функціонує система антикорупційного декларування, яка має такі характерні риси:

- 1) метою декларування є виявлення незаконного збагачення, що відображається у фінансових відомостях суб'єкта декларування;

2) декларування може здійснюватися як у електронній, так і в паперовій формі;

3) система декларування є єдиною для всіх гілок влади;

4) правові основи регулювання відносин, пов'язаних з антикорупційним декларуванням, визначені законодавством про державну службу та окремими антикорупційними нормативними актами, що регулюють запобігання корупції;

5) декларації осіб, уповноважених на виконання державних функцій та функцій місцевого самоврядування, є відкритими для загального доступу;

6) декларування має зовнішній тип інституційної підтримки, зокрема через діяльність спеціалізованих органів з боротьби з корупцією [43, с.3-4].

Отже, до суб'єктів антикорупційної діяльності як органи загальної компетенції (Верховна Рада України, Кабінет Міністрів України, Президент України), так і спеціальні органи (рис. 2.2).

Особливе місце серед спеціальних органів у сфері антикорупційного декларування займає НАЗК. Як антикорупційний державний орган превентивного спрямування НАЗК:

- аналізує ситуацію з корупцією в Україні, розробляє відповідну антикорупційну стратегію та державну програму її реалізації, а також координує виконання цих документів;
- виявляє корупційні норми у законодавстві та проектах актів;
- контролює дотримання правил моральної поведінки, законодавства щодо запобігання та врегулювання конфлікту інтересів, інших вимог та обмежень, встановлених законодавством, у діяльності ПС;
- координує та надає методичну допомогу державним органам і органам місцевого самоврядування у виявленні та усуненні корупційних ризиків, контролює виконання антикорупційних програм;
- перевіряє декларації посадовців, здійснює моніторинг їхнього способу життя;
- слідкує за дотриманням обмежень щодо фінансування політичних

партій та правильністю використання бюджетних коштів, контролює своєчасність подання звітів та їх достовірність;

- контролює фінансування діяльності політичних партій;
- співпрацює з викривачами корупції, надає їм правовий та інший захист;
- адмініструє реєстри декларацій осіб, уповноважених на державні або місцеві функції, реєстр осіб, що скоїли корупційні правопорушення, а також реєстр звітності політичних партій;
- співпрацює з іншими органами щодо реалізації антикорупційної політики (рис.2.3).

АНТИКОРУПЦІЙНА ІНФРАСТРУКТУРА В УКРАЇНІ

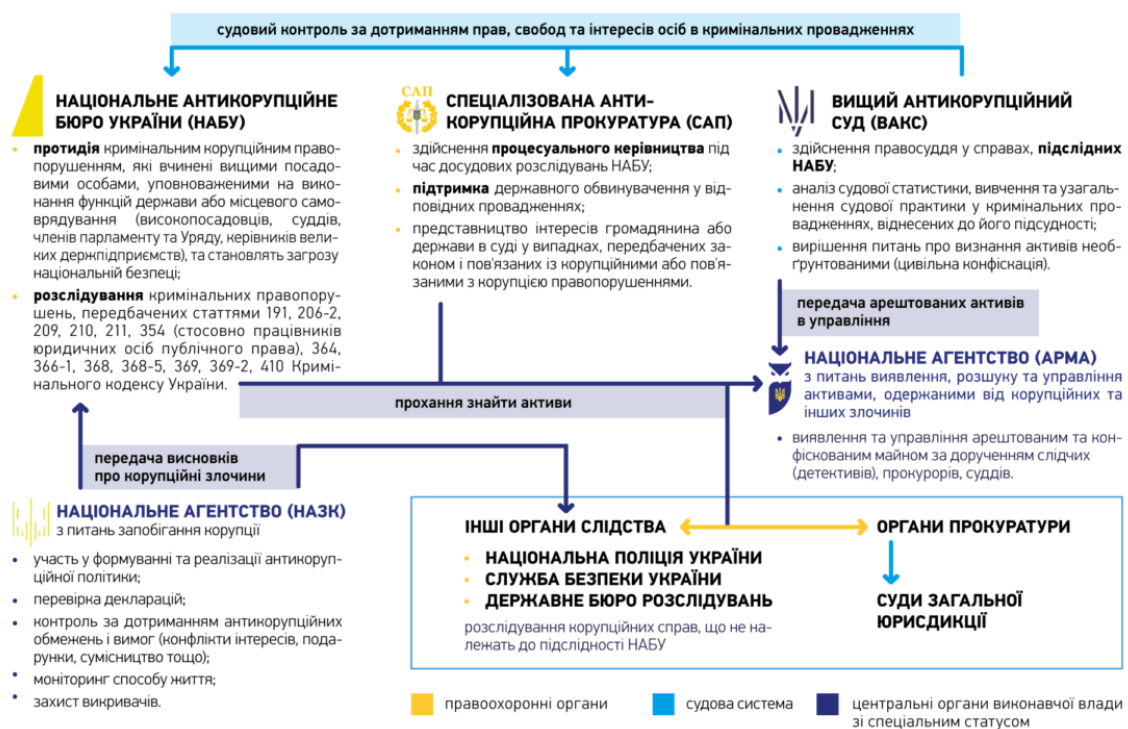

Рис. 2.3 – Антикорупційна інфраструктура в Україні

До повноважень НАЗК, серед інших [1], належить здійснення контролю та перевірки декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування (далі – декларація), проведення моніторингу способу життя суб'єктів декларування (п. 71 ч. 1 ст. 11 Закону України «Про

запобігання корупції» (далі – Закон №1700)); здійснення моніторингу та контролю за виконанням актів законодавства з питань етичної поведінки, запобігання та врегулювання конфлікту інтересів у діяльності осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, та прирівняних до них осіб (п. 61 ч. 1 ст. 11 Закону №1700).

Стосовно декларацій НАЗК проводить контроль:

- 1) своєчасності подання;
- 2) правильності та повноти заповнення;
- 3) логічний та арифметичний контроль (ч. 1 ст. 51-1 Закону №1700).

НАЗК проводить також повну перевірку декларацій (ч. 2 ст. 51-1 Закону №1700).

Порядок проведення зазначених видів контролю, а також повної перевірки декларації визначається НАЗК (ч. 3 ст. 51-1 Закону №1700).

На уповноважений підрозділ (уповноважену особу) з питань запобігання та виявлення корупції державного органу, органу влади Автономної Республіки Крим, органу місцевого самоврядування, а також юридичної особи публічного права, в яких відповідні суб'єкти декларування працюють (працювали або входять чи входили до складу утвореної в органі конкурсної комісії, до складу Громадської ради доброчесності), покладається обов'язок щодо перевірки факту подання декларацій. Про випадки неподання чи несвоєчасного подання декларацій у визначеному Законом порядку зазначені органи зобов'язані повідомляти НАЗК (ч. 1 ст. 51-2 Закону, п. 3 Порядку перевірки факту подання суб'єктами декларування декларацій відповідно до Закону України «Про запобігання корупції» та повідомлення Національного агентства з питань запобігання корупції про випадки неподання чи несвоєчасного подання таких декларацій, затвердженого рішенням Національного агентства від 06.09.2016 № 19).

НАЗК також здійснює контроль своєчасності подання декларацій за власною ініціативою.

Чинним законодавством також передбачено повноваження інших

суб'єктів публічного права щодо перевірки факту подання суддями, прокурорами декларацій та відомостей, що містяться в них, в рамках, зокрема:

- атестаційної процедури;
- кваліфікаційного оцінювання осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, кандидатів на відповідні посади;
- дисциплінарного провадження.

НАЗК наділене й іншими повноваженнями щодо здійснення контролю за дотриманням вимог антикорупційного законодавства [59].

Здійснюючи формування та реалізацію антикорупційної політики, Україна виконує низку міжнародних зобов'язань, взаємодіючи як з урядовими, так і неурядовими організаціями.

НАЗК відіграє важливу роль у цій взаємодії, координуючи виконання міжнародних зобов'язань у сфері формування та реалізації антикорупційної політики, співпрацюючи з державними органами, неурядовими організаціями іноземних держав та міжнародними організаціями, обмінюючись інформацією з компетентними органами іноземних держав та міжнародними організаціями.

РОЗДІЛ 3

РЕЗУЛЬТАТИВНІСТЬ КОНТРОЛЮ ЗА ДЕКЛАРУВАННЯМ У КОНТЕКСТІ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ РЕФОРМИ

3.1 Підвищення результативності повної перевірки декларацій як форми контролю держави

Повна перевірка декларації полягає у з'ясуванні достовірності задекларованих відомостей, точності оцінки задекларованих активів, перевірки на наявність конфлікту інтересів та ознак незаконного збагачення чи необґрунтованості активів і може проводитися у період здійснення суб'єктом декларування діяльності, пов'язаної з виконанням функцій держави або місцевого самоврядування, а також протягом трьох років після припинення такої діяльності.

Повній перевірці підлягають декларації службових осіб, які займають відповідальне та особливо відповідальне становище, суб'єктів декларування, які займають посади, пов'язані з високим рівнем корупційних ризиків, перелік яких затверджується НАЗК.

Повній перевірці також підлягають декларації, подані іншими суб'єктами декларування, у разі виявлення в них невідповідностей за результатами логічного та арифметичного контролю.

НАЗК проводить повну перевірку декларації на підставі інформації, отриманої від фізичних та юридичних осіб, із медіа та інших джерел, про можливе відображення у декларації недостовірних відомостей.

НАЗК визначає порядок відбору декларацій для проведення повної перевірки та черговість такої перевірки на підставі оцінки ризиків, а також порядок автоматизованого розподілу обов'язків з проведення повної перевірки між уповноваженими особами НАЗК.

НАЗК за допомогою програмних засобів Єдиного державного реєстру декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, забезпечує ведення черги декларацій, відібраних для проведення їх повної перевірки, та інформує суб'єкта декларування про включення поданої ним декларації до зазначеної черги декларацій.

У разі встановлення за результатами повної перевірки декларації відображення у декларації недостовірних відомостей НАЗК письмово повідомляє про це керівника відповідного ОДВ, ОМС, їх апарату, юридичної особи публічного права, в якому працює відповідний суб'єкт декларування, та спеціально уповноважені суб'єкти у сфері протидії корупції.

У разі виявлення за результатами повної перевірки декларації ознак необґрунтованості активів НАЗК надається можливість суб'єкту декларування протягом десяти робочих днів надати письмове пояснення за таким фактом із відповідними доказами. У разі ненадання суб'єктом декларування у зазначені строки письмових пояснень і доказів чи надання не в повному обсязі НАЗК інформує про це Національне антикорупційне бюро України та Спеціалізовану антикорупційну прокуратуру.

Суб'єкт декларування має право ознайомитися з усіма матеріалами повної перевірки щодо себе за результатами її проведення. Копії матеріалів повної перевірки надаються НАЗК на письмовий запит суб'єкта декларування протягом семи робочих днів з дня його отримання.

Повна перевірка декларації проводиться в частині об'єктів декларування, не охоплених повною перевіркою декларацій відповідного суб'єкта декларування за попередні періоди, крім випадків, коли Національне агентство отримало нову інформацію про об'єкт, який перевірявся, або коли наявні нові джерела інформації, що не були відомі чи не були доступні Національному агентству під час проведення попередньої повної перевірки.

Результати здійснення вказаних заходів, якими встановлено порушення, свідчать про порушення вимог антикорупційного законодавства.

За результатами проведення повної перевірки декларації, у тому числі

повторної, уповноважена особа складає та підписує довідку про результати проведення повної перевірки декларації у двох примірниках, один з яких після погодження відповідно до пункту 3 цього розділу надсилається суб'єкту декларування.

Довідка складається та підписується не пізніше ніж на 10 робочий день з наступного робочого дня після закінчення основного або продовженого строку повної перевірки.

Довідка може бути складена і підписана до закінчення основного або продовженого строку повної перевірки.

Довідка повинна містити таку інформацію:

- підстави для проведення повної перевірки;
- дату початку та завершення строку повної перевірки;
- відомості про результати автоматизованого розподілу (повторного автоматизованого розподілу, якщо він проводився);
- джерела інформації, що були використані під час проведення повної перевірки;
- перелік запитів, на які на дату завершення строків проведення повної перевірки не отримано відповіді;
- виявлені недостовірні відомості у декларації, неточність оцінки задекларованих активів, встановлені ознаки конфлікту інтересів, незаконного збагачення або необґрунтованості активів, з наведенням відповідного обґрунтування та посиланням на джерела інформації, врахування пояснень суб'єкта декларування (у разі їх надання);
- висновок за результатами повної перевірки [29].

Акти застосування норм права на кожній стадії перевірки НАЗК мають свої особливості і строки прийняття. Ця інформація визначена процедурними актами.

Порядок проведення повної перевірки декларації особи, уповноваженої на виконання функцій ОДВ і ОМС встановлює обов'язок керівника після отримання довідки погодити її або повернути з мотивованим обґрунтуванням

відмови в її погодженні. У разі відмови безпосереднього керівника погодити довідку уповноважена особа упродовж наступних 2 робочих днів повинна врахувати зауваження і подати довідку на повторне погодження або в разі незгоди чи неприйняття безпосереднім керівником рішення щодо погодження довідки у встановлений у цьому пункті строк передати довідку на погодження керівнику, вищому за рівнем. Такий керівник повинен упродовж 5 робочих днів з наступного робочого дня після отримання довідки погодити її або повернути з мотивованим обґрунтуванням відмови в її погодженні. У разі відмови вищого за рівнем керівника погодити довідку уповноважена особа упродовж наступних 2 робочих днів повинна врахувати зауваження і подати довідку на повторне погодження або в разі незгоди чи у випадку неприйняття керівником, вищим за рівнем, рішення щодо погодження довідки у встановлений у цьому пункті строк передати довідку на погодження Голові НАЗК або заступнику Голови НАЗК [29].

Керівництво НАЗК деякий час узгоджує подальші дії свого відомства.

Після проходження процедури погодження довідка реєструється, після чого на ній проставляється відповідна дата реєстрації та присвоєний номер.

У разі виявлення у погодженій довідці описки чи арифметичної помилки, яка не вплинула на висновок за результатами проведеної перевірки, уповноважена особа складає акт, в якому зазначає, у чому полягає описка чи арифметична помилка, з наведенням правильної інформації.

Такий порядок не є досконалим і ставав декілька разів предметом судового спору.

Новітнє положення про перевірки НАЗК вносило проблемні питання щодо строків перевірок, про які мова іде у рішенні Верховного Суду. Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду у справі № 826/7335/18, переглянувши рішення судів попередніх інстанцій, наголосив на такому [4].

Як встановлено судами попередніх інстанцій, під час перевірки декларації позивача за 2015 рік встановлено, що суб'єкт декларування у

декларації не відобразив інформацію про об'єкт нерухомості (земельну ділянку), що належить члену сім'ї суб'єкта декларування (дружині) права власності, загальною площею 0,1 га м. Києві.

У рамках повної перевірки встановлено, що зазначена земельна ділянка згідно з Державним земельним кадастром член сім'ї суб'єкта декларування не набувала, а отримала згідно з рішенням Київської міської ради від 28.12.2006 № 576/633.

Відповідно до пункту 2 частини першої статті 46 Закону України «Про запобігання корупції» у декларації зазначаються відомості про об'єкти нерухомості, що належать суб'єкту декларування та членам його сім'ї на праві приватної власності, включаючи спільну власність або перебувають у них в оренді чи іншому праві користування, незалежно від форми укладання угоди, внаслідок якої набуто таке право.

Такі відомості включають:

а) дані щодо виду, характеристики майна, місцезнаходження, дату придбання майна у власність, оренду чи інше право користування, вартість майна на дату придбання його у власність, володіння чи користування;

б) у разі якщо нерухоме майно перебуває у спільній власності, про всіх співвласників такого майна зазначаються відомості, зазначені у пункті 1 частини першої цієї статті, або найменування відповідної юридичної особи із зазначенням коду Єдиного державного реєстру юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців. У разі якщо нерухоме майно знаходиться в оренді або іншому праві користування, про власника такого майна також зазначаються відомості, зазначені у пункті 1 частини першої цієї статті, або найменування відповідної юридичної особи із зазначенням коду Єдиного державного реєстру юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців.

Статтею 116 Земельного кодексу України визначено, що приватизація громадян земельних ділянок, що перебувають у власності, є одним із видів безоплатної передачі земельних ділянок у власність.

Аналізуючи вищенаведені положення законодавства Верховний Суд

погоджується з висновками суду апеляційної інстанції, що обов'язковому декларуванню підлягає все нерухоме майно, що належить декларанту та членам його сім'ї, незалежно від способу та підстав його придбання, зокрема у власність.

Отже, невказання суб'єктом декларування у декларації інформації про об'єкт нерухомості (земельну ділянку), що належить члену сім'ї суб'єкта декларування (дружині) на праві власності, є порушенням пункту 2 частини першої статті 46 Закону України «Про запобігання корупції».

Таким чином, колегія суддів погоджується із висновком суду апеляційної інстанції про безпідставність доводів позивача про відсутність у нього обов'язку декларування у декларації інформації про об'єкт нерухомості – земельну ділянку.

Разом з тим, колегія суддів касаційної інстанції погоджується з висновком суду апеляційної інстанції, що недотримання вимог своєчасного та у визначений законом 90-денний строк прийняття відповідного рішення відповідачем перешкоджає існуванню стабільного правового становища особи, тому таке рішення не може вважатися правомірним.

Стаття 50 Закону України «Про запобігання корупції» передбачає вимоги щодо проведення повної перевірки декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування.

На виконання норм цієї статті законодавцем прийнято Порядок проведення контролю, затвердженого рішенням НАЗК від 10.02.2017 № 56, зареєстровано у Міністерстві юстиції України 13.02.2017 за № 20.

Як зазначено в рішенні суду, винятково цим Порядком визначено спеціальні строки проведення повної перевірки декларацій.

Зокрема, згідно з пунктом 2 розділу III Порядку № 56, початком здійснення повної перевірки декларації є день, що настає за днем прийняття рішення про проведення перевірки.

При цьому пунктом 14 цього розділу передбачено, що повна перевірка декларації цього Порядку здійснюється протягом 60 календарних днів з дня

прийняття рішення про проведення перевірки. У разі потреби терміни проведення повної перевірки декларації можуть бути продовжені, але не більше ніж на сукупний строк у 30 календарних днів.

Отже, повна перевірка декларацій має тривати не більше 60 календарних днів з дня ухвалення рішення про проведення перевірки, а у виняткових випадках – не більше 90 днів.

Скаржник стверджував, що положеннями Закону України «Про запобігання корупції» та Порядку №56 дає підстави для висновку, що повна перевірка декларацій починається рішенням щодо її проведення та закінчується рішенням про результати перевірки.

Яких-небудь підстав для ухвалення рішення про результати повної перевірки декларації поза визначеним Порядком № 56 строком законодавством не передбачено.

Таким чином, колегія судів Верховного Суду вважає помилковою позицію відповідача про відсутність чітких термінів ухвалення рішення за результатами повної перевірки декларації та зазначає, що тривале неприйняття передбаченого законом рішення за результатами проведеної перевірки ставить суб'єктів декларування у стан правової невизначеності, чим порушує принцип верховенства права, закріплений у статті 8 Конституції [13].

Розглянемо судову практику щодо застосування деяких положень антикорупційного законодавства. У травні 2018 року позивач звернувся до суду з адміністративним позовом до НАЗК про визнання протиправними та скасування пунктів 1.1, 1.2, 3 рішення НАЗК від 16.02.2018 № 246 «Про результати здійснення повної перевірки декларації особи, держави або місць, за 2015 рік, поданою суддею Вищого господарського суду України».

Окружний адміністративний суд міста Києва рішенням від 09.08.2018 у задоволенні відмовив.

Судове рішення першої інстанції мотивовано тим, що обов'язковому декларуванню підлягає все нерухоме майно, що належить декларанту та членам його сім'ї, незалежно від способу та підстав його придбання, зокрема

у власність. При цьому суд зазначив, що позивач не спростовує сам факт належності на правах власності його дружині земельної ділянки, придбаної у 2006 році шляхом приватизації, він має відобразити такі відомості у розділі 3 «Об'єкти нерухомості» декларації за 2015 рік.

Шостий апеляційний адміністративний суд постановою від 05.12.2018 рішення Окружного адміністративного суду міста Києва від 09.08.2018 скасував, прийняв нове, яким позов задовольнив: визнав протиправними та скасувати пункти 1.1, 1.2, 3 рішення НАЗК від 16. виконання функцій держави чи місцевого самоврядування, за 2015 рік, поданого Вищим господарським судом України».

Рішення суду апеляційної інстанції мотивовано тим, що невизначення суб'єктом декларування у декларації інформації про об'єкт нерухомості (земельну ділянку), що належить члену сім'ї суб'єкта декларування (дружині) на праві власності, є порушенням пункту 2 частини першої статті 46 Закону України «Про запобігання корупції».

Отже, суд дійшов висновку про безпідставність доводів позивача про відсутність обов'язку декларування у декларації інформації про об'єкт нерухомості – земельну ділянку.

Водночас суд дійшов висновку, що недотримання вимог своєчасного та у визначений законом 90-денний термін ухвалення відповідного рішення відповідачем перешкоджає існуванню стабільного правового становища особи.

Недотримання розумних термінів під час проведення певних процедур суб'єктом владних повноважень порушує законні очікування особи на прийняття рішення у визначений законом термін, порушує принципи правової визначеності, викликає в особи сумніви щодо прозорості та відкритості проведення перевірки, прийняття за її результатами неупередженого, законного рішення [4].

Отже, новітнє положення про перевірки вже чітко регулює строки і види адміністративних актів, які приймає НАЗК. Так, у разі якщо допущена описка

чи арифметична помилка вплинула на висновок уповноваженої особи про зазначення або незазначення у декларації недостовірних відомостей, наявність або відсутність у діях особи, чия декларація перевірялась, ознак правопорушення, за яке передбачено адміністративну чи кримінальну відповідальність, ознак незаконного збагачення чи необґрунтованості активів, така уповноважена особа складає акт, в якому зазначає, у чому полягає описка чи арифметична помилка, наводить обґрунтування та формулює правильний висновок. Зміна висновку, викладеного у довідці, не обумовлена опискою чи арифметичною помилкою, не допускається.

Акт підписується уповноваженою особою, керівником структурного підрозділу, керівником самостійного структурного підрозділу та затверджується Головою або заступником Голови НАЗК. Про складення і затвердження акта за допомогою програмних засобів Реєстру або електронного зв'язку повідомляється суб'єкт декларування та інші зацікавлені особи (за потреби) [29].

У разі виявлення за результатами проведення повної перевірки ознак адміністративного правопорушення, пов'язаного з корупцією, складення протоколу щодо якого віднесено до компетенції НАЗК та повноважень посадових осіб структурного підрозділу, який проводив перевірку, уповноважена особа, яка здійснювала таку перевірку, упродовж 5 робочих днів з дня, наступного за днем погодження довідки, розпочинає збір даних для встановлення наявності підстав для складення протоколу про таке правопорушення відповідно до Кодексу України про адміністративні правопорушення. У разі наявності зазначених підстав уповноважена особа складає відповідний протокол і направляє його до суду в порядку, визначеному Кодексом України про адміністративні правопорушення [29].

Про відсутність зазначених підстав для складення протоколу уповноважена особа повідомляє безпосереднього керівника обґрунтованою доповідною запискою.

У разі виявлення за результатами проведення повної перевірки ознак

адміністративного правопорушення, пов'язаного з корупцією, складення протоколу щодо якого віднесено до компетенції посадових осіб інших структурних підрозділів апарату НАЗК, уповноважена особа, яка здійснювала таку перевірку, упродовж 5 робочих днів з наступного робочого дня за днем погодження довідки, передає інформацію та матеріали перевірки до такого структурного підрозділу [29]. Такі складні процедури перевірки мають відповідати міжнародним стандартам.

Одним із перших міжнародних документів, що закликає уряди країн вживати заходи для боротьби з корупцією на національному рівні, є резолюція Генеральної Асамблеї ООН від 15.12.1975 № 3514 (XXX) «Заходи проти корупції, що допускаються транснаціональними корпораціями та іншими сторонами». У документі визначено законодавчі заходи, зокрема для запобігання та протидії корупції. Аналогічна норма вітчизняного законодавства встановлює можливість адміністративної та кримінальної відповідальності за наслідками проведення повної перевірки.

Якщо встановлено ознаки адмінправопорушення, пов'язаного з корупцією, складається протокол, складається та підписується відповідний обґрунтований висновок про виявлення ознак адміністративного правопорушення, пов'язаного з корупцією, у двох примірниках [29].

Як зазначалося у другому розділі роботи за порушення правил фінансового контролю публічними службовцями може наставати і кримінальна відповідальність, але такі матеріали НАЗК передає правоохоронним органам [29].

Рис. 3.1 – Інформація, яку має містити обґрунтований висновок
Національного агентства з питань запобігання корупції

Обґрунтований висновок одразу після підписання уповноваженою

особою передається на погодження керівнику, який погодив довідку. Затверджений обґрунтований висновок разом із відповідними матеріалами надсилається органу досудового розслідування або прокурору з урахуванням положень статей 216, 480, 480-1, 482-2 Кримінального процесуального кодексу України [29].

У разі виявлення ознак необґрунтованості активів після повної перевірки уповноважена особа протягом 5 робочих днів з дня погодження довідки надсилає суб'єкту декларування запит через програмні засоби Реєстру, поштою або електронно про надання письмового пояснення з доказами протягом 10 робочих днів [29].

У разі ненадання суб'єктом декларування пояснень або надання їх не в повному обсязі (якщо докази не спростовують ознак необґрунтованості активів), керівник, що погодив довідку, протягом 10 робочих днів після завершення строку для надання пояснень направляє матеріали до Спеціалізованої антикорупційної прокуратури або Офісу Генерального прокурора, інформуючи Національне антикорупційне бюро. Також він порушує питання щодо звернення до суду для визнання активів необґрунтованими та їх стягнення в дохід держави [29].

Про необхідність подання декларації з достовірними відомостями відповідно до абзацу другого частини четвертої статті 45 Закону в разі виявлення у декларації недостовірних відомостей НАЗК повідомляє суб'єкта декларування за допомогою програмних засобів Реєстру або електронного зв'язку [29].

Отже, розглянуті етапи перевірки та види управлінських рішень на кожному етапі свідчать про детальну регламентацію порядку перевірки підзаконними актами.

3.2 Невирішені проблеми антикорупційного декларування колишніх публічних службовців

Антикорупційна реформа в Україні триває з 2014 року. До повномасштабної війни Україні вдалося створити повноцінну екосистему органів і правову базу для боротьби з корупцією. Результати Індексу сприйняття корупції показують, що за останні десять років Україна значно покращила свій показник. Численні реформи роблять її однією з найактивніших країн регіону з точки зору боротьби з корупцією. Статус кандидата, наданий ЄС, є шансом трансформувати Україну, і цей шанс не слід втрачати через корупцію або слабке управління.

Вдосконалити національну законодавчу базу щодо публічної етики на місцевому рівні. 2) Закони, що регулюють статус окремих груп публічних представників, повинні ґрунтуватися на існуючих загальних положеннях Закону України «Про запобігання корупції». 3) Закон України «Про статус депутатів місцевих рад» привести у відповідність до Закону України «Про запобігання корупції». 4) Розробити типові кодекси та правила поведінки, адаптовані (призначені) до конкретних груп публічних представників на місцевому рівні. 5) Забезпечити підвищення обізнаності та навчання щодо кодексів та правил поведінки для публічних представників. 6) Забезпечити надання конфіденційних консультацій. 7) Створити механізм нагляду та правозастосування, а також передбачити набір санкцій у випадках порушення кодексу. 8) Чітко розподілити повноваження між різними інституціями у цій сфері [44, с.18].

КУпАП є кодифікованим актом, ухваленим у 1984 році. Адміністративне законодавство, пов'язане з корупцією, активно розвивалося після 1995 року і стало частиною КУпАП. Конституція України була прийнята у 1996 році. Закон від 12.09.1991 «Про правонаступництво» врегулював питання застосування законів, прийнятих до 1991 року, зокрема й КУпАП.

Преамбула Конституції визначає її основне завдання – забезпечення прав і свобод громадян, зміцнення громадянської злагоди та розвитку правової держави. Одним із шляхів реалізації цього є вимога, щоб усі закони відповідали Конституції (ст. 8).

С.В. Рівчаченко виділяє основні характеристики адміністративних правопорушень, передбачених главою 13-А КУпАП «Адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією», які є підставою для притягнення до відповідальності: 1) вчиняються лише спеціальними суб'єктами, зазначеними в Законі «Про запобігання корупції»; 2) пов'язані з можливістю зловживання службовим становищем або наміром використати його в майбутньому; 3) мають на меті отримання матеріальних або нематеріальних благ, але не призводять до неправомірної вигоди. Автор також підкреслює важливість свідомо-волевого характеру, причинного зв'язку між діянням і наслідками та застосування юридичної відповідальності до порушника [49].

Запобігання корупції, способом якого є декларування, є відповідним управлінським процесом, в якому задіяні різні органи влади і керівники установ, підприємств, організацій, функціонують спеціально створені структурні підрозділи в органах публічної влади, які зобов'язані вживати заходів щодо запобігання корупції.

У 2019 році суди значно активізували свою роботу, розглянувши 11 235 протоколів, що є рекордом. Попри зростання навантаження, залишок справ у 2019 році зменшився до 2 685, порівняно з 2 718 у 2018 році та 1 876 у 2017 році.

У додатку А наведено детальну статистику ВАКС.

Рекомендаціями стосовно формування політики у сфері публічної етики на місцевому рівні зафіксовано кілька важливих недоліків:

1. Брак чітких інструкцій щодо поведінки в ситуаціях конфлікту інтересів. Наприклад, Загальні правила вимагають уникати конфлікту інтересів, але не визначають дії в таких випадках.

2. Неясність етичних стандартів. Закон «Про статус депутатів місцевих

рад» визначає етичні правила, але не надає конкретних вказівок для їхнього застосування на практиці.

3. Передача повноважень місцевим органам щодо прийняття додаткових етичних норм, що призводить до різних підходів у регулюванні поведінки публічних посадовців.

4. Не враховано специфіку різних груп посадових осіб. Загальні правила не розрізняють виборних і призначених посадових осіб, хоча закон «Про запобігання корупції» передбачає додаткові правила для певних категорій осіб.

5. Недостатнє регулювання важливих аспектів публічної етики, таких як відносини з лобістами, захист викривачів та інші питання, що важливі для прозорості та доброчесності у прийнятті рішень.

6. Відсутність ефективних превентивних заходів: брак правил поведінки, навчання, консультацій і прозорості у процесах прийняття рішень.

7. Не визначено механізм нагляду та правозастосування, що веде до різних підходів у моніторингу порушень. Наприклад, Закон «Про статус депутатів місцевих рад» не передбачає механізмів нагляду, а Загальні правила не мають конкретного механізму примусу для припинення порушень [44].

К. Розсоха, розглядаючи діяльність антикорупційних органів, зазначила, що ці інституції у своїй діяльності мають дотримуватися таких міжнародних принципів і стандартів:

- незалежність й автономія;
- підзвітність і прозорість;
- міжвідомча співпраця і залучення громадянського суспільства;
- міжнародна співпраця [39].

Дослідник вказав, що на першому місці – незалежність і автономія, чого в Україні поки що, на жаль, досягти не вдалося. Це пов'язано з багатьма факторами. К.О. Розсоха вказав такі.

По-перше, брак, або нестача, спеціально підготовлених фахівців, які реалізовуватимуть антикорупційну політику, мають відповідну кваліфікацію

та досвід діяльності, а головне, обізнані в питаннях запобігання й протидії корупції. По-друге, відсутність досвіду діяльності з огляду на те, що йдеться про новостворені органи. Звісно, вони під час діяльності вивчають і враховують досвід європейських і світових практик, що, беручи до уваги традиції, звичаї і менталітет, не завжди спрацьовує в Україні, де характер корупції відрізняється від корупційних проявів в інших країнах. По-третє, повільний початок своєї діяльності через те, що дуже довго формувався їх кадровий склад. По-четверте, і про це вже йшлося, дублювання діяльності і відсутність взаємодії цих органів, яка, до речі, має бути врегульована чинними нормативно-правовими актами [48].

Крім того, серед вищевказаних повноважень також мають бути оцінка виконання функцій, забезпечення необхідними ресурсами, засобами й навчання. На практиці ж ці органи частіш за все можуть вказувати на невиконання функцій і звинувачувати один одного «у злитті інформації», перешкоджанні діяльності. Свідченням цього є постійні, так би мовити, нападки керівників згаданих органів один на одного (наприклад, тривале протистояння САП і НАБУ, тобто Н. Холодницького і А. Ситника). На погляд К.О. Розсохи, слушно з цього приводу висловився В. Трепак: «Виявлення в кабінетні керівника САП Н. Холодницького пристрою для негласного отримання інформації може стати переломним етапом функціонування всієї антикорупційної системи України [48].

Не меншу специфічність несуть закони, які регламентують галузеві правила поведінки або службову дисципліну.

Стаття 225 КУпАП визначає осіб, які мають право складати протоколи про адміністративні правопорушення, що узгоджується з відповідними нормами у законах, що регулюють діяльність правоохоронних органів. Наприклад, ч. 2 ст. 13 Закону «Про запобігання корупції» надає уповноваженим особам НАЗК право складати протоколи у справах, що належать до їх компетенції. Подібні норми містяться в законах «Про інформацію», «Про доступ до публічної інформації», «Про Національне

антикорупційне бюро України», «Про Національну поліцію» та інших.

Цей перелік базується на адміністративних правопорушеннях, пов'язаних з корупцією, а також на правопорушеннях, що не охороняються антикорупційним законодавством. Такі правопорушення можуть мати зв'язок з корупцією за кримінологічними або міжнародними критеріями. Перелік законів є неповним і постійно доповнюється та оновлюється. Законодавчі акти, що втратили чинність, не зазначені.

Також варто згадати, що з метою правильного та однотипного застосування судами Закону України «Про запобігання корупції» та положень Кодексу України про адміністративні правопорушення аналізується судова практика. Наприклад, лист Вищого спеціалізованого Суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 22.05.2017 № 223-943/0/4-17 «Щодо притягнення до адміністративної відповідальності за окремі правопорушення, пов'язані з корупцією» [16], узагальнення ВСУ судової практики від 01.04.2008 «Судова практика розгляду кримінальних справ про службові злочини з ознаками корупційних діянь (статті 364, 365 та 368 КК України), а також справ про адміністративну відповідальність за порушення вимог Закону від 05.01.1995 «Про боротьбу з корупцією» [53], постанова Пленуму ВСУ від 25.05.1998 № 13 «Про практику розгляду судами справ про корупційні діяння та інші правопорушення, пов'язані з корупцією» [32] тощо.

Так, згідно із п. 2 Постанови ВСУ від 25.05.1998 № 13 «Про практику розгляду судами справ про корупційні діяння та інші правопорушення, пов'язані з корупцією» протокол підлягає обов'язковому поверненню відповідному правоохоронному органу для належного оформлення у випадках складення протоколу без додержання вимог ст. 256 КУпАП на підставі постанови судді. Така дія не є спеціально застосовуваною до корупційних правопорушень, вона не передбачена КУпАП, але на неї додатково звертається уваги ВСУ і щодо інших складів правопорушень [31].

Хоча два останні документи поступово втрачають актуальність, у згаданій постанові йдеться, що адміністративне стягнення може бути

накладене на винну особу не пізніше ніж через два місяці з дня вчинення корупційного правопорушення, а при триваючому порушенні – через два місяці з моменту його виявлення. Також стягнення може бути накладено не пізніше ніж через місяць після прийняття рішення про відмову в порушенні кримінальної справи або її закриття, за умови наявності ознак корупційного правопорушення [11]. Але на тепер ч. 3 ст. 38 КУпАП встановила інші строки давнини притягнення особи до відповідальності за адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією. Крім того, ВСУ з 2008 року узагальнення практики розгляду судами справ про адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією не робились.

Окрім цього, важливе значення мають рішення та ухвали КСУ, що допомагають зрозуміти норми права. Наприклад, рішення у справі за конституційними поданнями Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини та 65 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень пункту 5 частини першої статті 3, абзацу третього частини третьої статті 45 Закону України «Про запобігання корупції» від 14 жовтня 2014 року № 1700–VII зі змінами, пункту 2 розділу II «Прикінцеві положення» Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо особливостей фінансового контролю окремих категорій посадових осіб» від 23 березня 2017 року № 1975–VIII, де внесена ясність з ряду спірних питань. Зокрема, зі змісту оспорюваних положень Закону №1700 неможливо однозначно встановити, які конкретно фізичні особи, що займаються тією чи іншою діяльністю у сфері запобігання та протидії корупції, повинні подавати декларацію особи, уповноваженої на виконання функцій ОДВ і ОМС, та чи може застосовуватися до них передбачена законом кримінальна, адміністративна чи інша юридична відповідальність за неподання, несвоєчасне подання цієї декларації, зазначення у ній завідомо недостовірних відомостей [14].

В ухвалі КСУ від 08.12.2015 №49-у/2015 по справі № 2-43/2015 про відмову у відкритті конституційного провадження у справі за конституційним

зверненням Цебрія О.В. щодо офіційного тлумачення положення ч.1 ст. 250 Кодексу України про адміністративні правопорушення у взаємозв'язку з положеннями ч.5 ст.7, ч.1 ст. 287, ч.2 ст. 294 КУпАП, які не узгоджуються між собою.

Зокрема, згідно з ч.1 ст.250 Кодексу прокурор наділений правом оскаржувати постанову і рішення по скаргі в справі про адміністративне правопорушення. Відповідно до ч.2 ст.250 Кодексу при провадженні у справах про адміністративні правопорушення, передбачені статтями 172-4 - 172-9 Кодексу, участь прокурора у розгляді справи судом є обов'язковою.

Аналіз вказаних положень Кодексу дає підстави для висновку, що має місце неузгодженість положень ч.5 ст. 7, ст. 250, ч.1 ст. 287 та ч.2 ст.294 Кодексу щодо повноважень прокурора оскаржувати постанови суду у справах про адміністративне правопорушення, які можна вирішувати у законодавчому порядку [54].

Також слід вказати, КСУ у своєму рішенні від 11.10.2011 №10-рп/2011(2) [46] на підставі аналізу міжнародних актів дійшов висновку, що не має різниці між адміністративним та кримінальним правопорушенням, а тому він на процес притягнення особи до адміністративної відповідальності поширює певні гарантії кримінального процесу.

На завершення, звернемось до кодифікації, як ще одного концептуального питання проблеми законодавчих основ відповідальності у перехідний період. Для цього наведемо сучасне та об'єктивне бачення більш ширшої за обсягом проблеми колективом вчених на чолі з В.В. Галуцько [7].

Кодифікація норм адміністративного права повинна завершитися підготовкою частин майбутнього Адміністративного кодексу України. Кодекс про адміністративні проступки пропонується розглядати в контексті розвитку інституту кримінальних проступків. Таким чином, предметом регулювання нового кодексу можуть бути лише діяння фізичних або юридичних осіб з малою суспільною небезпекою [7, с.79-85].

Поділяючи думки науковців [15; 26], вважаємо, що законодавство, яке

встановлює відповідальність, варто доповнити зв'язком із міжнародним правом. КК України вже давно наближено до реальних суспільних відносин з відповідальності за корупцію через диспозицію ст. 3, де згадано міжнародні норми. За її змістом законодавство України про кримінальну відповідальність становить КК України, який ґрунтується на Конституції України та загальновизнаних принципах і нормах міжнародного права. На фоні визнання корупції міжнародною проблемою у чинній статті 2 КУпАП мова про це не йде, хоча КУпАП встановлено відповідальність за правопорушення, пов'язані з корупцією. Натомість у ст. 2 Закону України «Про запобігання корупції» встановлено, що відносини, які виникають у сфері запобігання корупції врегульовано Конституцією України, міжнародними договорами, згоду на обов'язковість яких надано ВР України, цим та іншими законами, а також прийнятими на їх виконання іншими нормативно-правовими актами.

Згаданою сферою охоплено відповідальність, як запобіжник корупції. Тобто тут йде мова про зв'язок відповідальності із міжнародним правом.

Враховуючи це та той факт, що Україна приєдналась до багатьох антикорупційних міжнародних документів, доцільно внести відповідні зміни у ст. 2 КУпАП.

Таким чином, законодавчі основи відповідальності за адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією, - це відносно динамічний феномен, а в Україні ускладнений перехідний періодом.

У вузькому значенні – це конкретне вихідне положення КУпАП матеріального та процесуального характеру, яке з метою правової охорони суспільних відносин, пов'язаних з запобіганням корупції покликане регламентувати склад правопорушення, пов'язаного з корупцією, та санкції за нього, а також порядок притягнення винних осіб до відповідальності, у т.ч. військовослужбовців та інших осіб, на яких поширюється дія дисциплінарних статутів, строки накладення адміністративного стягнення, осіб, які мають право складати протоколи про адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією, надіслання даного протоколу, строки розгляду справ про

адміністративні правопорушення цієї категорії тощо.

В широкому значенні – це ратифіковані Україною міжнародні правові акти, Конституція України, КУпАП, а також закони України, якими встановлено основні положення і принципи правового регулювання адміністративної відповідальності у сфері запобігання корупції.

Законодавство, яке встановлює відповідальність, потребує зв'язку із міжнародним правом, що слід відобразити у ст. 2 КУпАП те, що законодавство України про адміністративну відповідальність становить КУпАП, який ґрунтується на Конституції України та загальновизнаних міжнародних правових принципах і нормах.

Пріоритетними напрямками НАДС поточного року є:

1. Супровід у ВРУ проекту Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про державну службу» щодо удосконалення порядку вступу проходження, припинення державної служби (реєстраційний № 6496);
2. Супровід проекту Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про державну службу» щодо впровадження єдиних підходів в оплаті праці державних службовців на основі класифікації посад» (№8222) до його прийняття;
3. Забезпечення підготовки до впровадження системи оплати праці державних службовців на основі класифікації посад державної служби і запровадження системи грейдів з 2025 року;
4. Впровадження Дорожньої карти з реалізації Закону України «Про службу в ОМС»;
5. Розвиток функціоналу інформаційної системи управління людськими ресурсами (НРМІБ) в державних органах та її подальше впровадження в міністерствах, ЦОВВ та інших державних органах;
6. Посилення політики у сфері професійного розвитку ПОМС;
7. Розроблення професійного стандарту «Керуючий справами виконавчого апарату (комітету)» в межах реалізації Закону України «Про службу в ОМС»;

8. Оптимізація НР-інструментів з метою зменшення витрачання людських та часових ресурсів. Удосконалення законодавства в сфері державної служби та служби в органах місцевого самоврядування, із наближенням до стандартів і норм ЄС [42].

Наведені вектори розвитку законодавства про державну службу цілком відповідають положенням проект наказу Національного агентства з питань запобігання корупції «Про внесення змін до Порядку проведення повної перевірки декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування» (далі - проект наказу) розроблено з метою підвищення ефективності повних перевірок декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування.

Запропонований проект наказу враховує ініціативу Вищої ради правосуддя щодо включення суддів та суддів Конституційного Суду України до переліку осіб, чиї декларації можуть бути перевірені автоматизовано. Крім того уніфікує підхід Національного агентства до захисту програмного забезпечення Єдиного державного реєстру декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, частиною якого є конфігураційні налаштування автоматизованої перевірки декларацій. Пропонується закріпити положення про заборону щодо їх оприлюднення чи поширення.

Метою проекту наказу є приведення положень Порядку проведення повної перевірки декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування (далі - Порядок) у відповідність до статті 290 Цивільного процесуального кодексу України та врегулювання процедури опрацювання пояснень та доказів, наданих суб'єктом декларування, в частині набуття активів, які мають ознаки необґрунтованості.

Крім того проект наказу розширює підстави для продовження строків проведення повних перевірок декларацій та уточнює особу, яка погоджує обґрунтовані висновки.

Таким чином, проект наказу спрямований на приведення нормативно-

правових актів Національного агентства у відповідність до чинного законодавства та удосконалення процедури проведення повних перевірок.

Проектом наказу пропонується затвердити зміни до Порядку.

Правовими підставами для розроблення проекту наказу є Конституція України, Закон України «Про запобігання корупції» (далі - Закон).

Проект наказу не стосується питань функціонування місцевого самоврядування, прав та інтересів територіальних громад, місцевого та регіонального розвитку, соціально-трудової сфери, прав осіб з інвалідністю, функціонування і застосування української мови як державної, сфери наукової та науково-технічної діяльності.

Проект наказу не потребує проведення громадської антикорупційної, громадської антидискримінаційної та громадської гендерно-правової експертиз, погодження з Міністерством цифрової трансформації України.

Реалізація наказу дасть змогу підвищити ефективність повних перевірок декларацій. За предметом правового регулювання наказ не матиме впливу на ринкове середовище, забезпечення захисту прав та інтересів суб'єктів господарювання, громадян і держави; розвиток регіонів, підвищення чи зниження спроможності територіальних громад; ринок праці, рівень зайнятості населення; громадське здоров'я, покращення чи погіршення стану здоров'я населення або його окремих груп; екологію та навколишнє природне середовище, обсяг природних ресурсів [60].

Подальшого опрацювання потребують і інші акти НАЗК.

Поліпшення підстав для подальшого декларування доходів, майнового стану і видатків колишніх посадових осіб у нашій державі пов'язано переважно з антикорупційною реформою, а також з реформою системи державного управління, застосування принципів прозорості в діяльності суб'єктів публічної адміністрації та забезпечення справедливості у виплаті заробітної плати державним службовцям, посадовим особам місцевого самоврядування та уповноваженим особам, які займають керівні посади в юридичних особах публічного права.

ВИСНОВКИ

За результатами дослідження сформульовано нижченаведені основні висновки та пропозиції.

1. Обґрунтовано необхідність розвивати транспарентність в національній системі публічного управління, оскільки комплексне вивчення транспарентності допоможе в становленні демократичної держави та відкритого суспільства, а отже – низького рівня корупції.

2. Принцип транспарентності застосовується у судовій практиці. За висновками Верховного Суду «недотримання термінів при проведенні процедур суб'єктом владних повноважень порушує законні очікування особи, принципи правової визначеності та викликає сумніви щодо прозорості перевірки і прийняття законного рішення».

3. Констатовано, що обмеження під час проходження публічної служби можна розглядати як вимоги, санкціоновані державою (заборони, правила та настанови), що стосуються як професійної діяльності публічних службовців, так і їх приватного життя. Ці вимоги мають конкретний зміст, визначений сферою суспільних відносин, в яких вони реалізуються, а також їх суб'єктами. Публічні службовці добровільно погоджуються з цими обмеженнями, обіймаючи посаду в органах публічної адміністрації, а порушення цих вимог тягне за собою юридичну відповідальність..

4. З'ясовано, що обмеження під час проходження публічної служби мають такі основні характеристики: а) вони обмежують права і свободи громадян і санкціонуються державою; б) чітко визначені законами, зокрема антикорупційними, та підзаконними актами, що регулюють етичні норми поведінки; в) конкретні вимоги до публічних службовців; г) добровільний характер, оскільки службовці погоджуються без примусу; ґ) порушення призводить до юридичної відповідальності; д) обмежують права та інтереси, що виникають через статус публічного службовця; е) реалізуються через

заборони, правила та настанови; є) поширюються на публічну і приватну сферу життя службовця; ж) деякі обмеження загальні для всіх службовців, інші – спеціальні для певних категорій; з) мають різноманітний зміст, охоплюючи антикорупційну, політичну, економічну, морально-етичну та інші сфери.

5. Проведено порівняльний аналіз податкового декларування та антикорупційного декларування. Податкове декларування як сукупність процедур податкової звітності відбувається стадійно та включає такі процедури: затвердження податкової декларації; заповнення декларацій; подання податкових декларацій (особисто, через представника, податковим агентом в електронному чи паперовому вигляді, засобами поштового зв'язку чи особисто); прийняття податкової звітності (як характеристика публічно-правового обов'язку контролюючого органу з адміністрування податків, зборів та митних платежів).

Антикорупційне декларування регулюється Законом України «Про запобігання корупції» [36], Порядком заповнення та подання декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування [28]. Особливе значення мають при цьому роз'яснення Національного агентства України з питань запобігання корупції [47].

6. Констатовано, що повна перевірка декларації полягає у з'ясуванні:

- 1) достовірності задекларованих відомостей;
- 2) точності оцінки задекларованих активів;
- 3) ознак незаконного збагачення чи необґрунтованості активів;
- 4) наявності конфлікту інтересів.

7. Результати повної перевірки оформляються у відповідних управлінських актах, форма і строки яких визначені Порядком проведення повної перевірки декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, затвердженого наказом Національного агентства з питань запобігання корупції від 29.01.2021 № 26/21.

8. Суб'єкти, що забезпечують антикорупційне декларування,

поділяються на кілька груп: ті, хто встановлює правові засади декларування, контролює своєчасність подання декларацій та перевіряє правильність і повноту заповнення. Ця багаторівнева система має спільну мету: запобігання корупції та порушенням антикорупційних вимог через перевірку майнового стану осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування.

9. Цінним є досвід США у створенні комісії з етики в органах виконавчої влади, введенні штрафів за несвоєчасне подання декларацій за скороченою процедурою накладання, а також у розмежуванні закритої та публічної форм декларацій.

10. Незважаючи на чіткі вимоги до Реєстру, існують численні проблеми як із його технічними можливостями (наприклад, обробка великої кількості декларацій одночасно), так і з інформаційним наповненням. Серед найбільш серйозних недоліків: можливість подачі кількох декларацій за один період, некоректна робота публічного API (неможливість завантаження декларацій у машиночитаному форматі), відсутність форми для зазначення членства у громадських об'єднаннях, помилки при заповненні, які не заважають зберігати декларацію з помилками, відсутність розділу з повідомленнями від НАЗК та інші. Ці проблеми можуть призвести до некоректного заповнення декларацій, що ускладнить використання системи для запобігання корупції.

11. Технічне забезпечення Реєстру здійснює Міністерство цифрової трансформації України, яке відповідає за функціонування засвідчувальних центрів. Для доступу до реєстрів використовуються особисті ключі та сертифікати відкритого ключа.

ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ ПОСИЛАННЯ

1. Азарова А.О., Теслюк О.В. Проблеми розвитку платіжної системи України та шляхи їх вирішення. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2017. № 1. С. 19–22.
2. Бакуменко В. Д. Публічне адміністрування як процес вироблення, прийняття та виконання управлінських рішень. *Наукові розвідки з державного та муніципального управління*. 2015. №. 1. С. 8-26. URL: https://scholar.google.com/scholar_url?url=http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe%3FC21COM%3D2%26I21DBN%3DUJRN%26P21DBN%3DUJRN%26IMAGE_FILE_DOWNLOAD%3D1%26Image_file_name%3DPDF/Nrzd_2015_1_3.pdf&hl=ru&sa=T&oi=gsb-ggp&ct=res&cd=2&d=18013165366722663154&ei=ELm0YaSJH-PUUsQLlooXwCQ&scisig=AAGBfm2AWOVRZqlYcY2X2o9X_RBpUTYsnA
3. Бондаренко К. В. Публічне адміністрування національно-безпековою сферою в Україні: теоретичні, правові та організаційні засади: монографія. Одеса: Фенікс, 2019. 406 с.
4. Верховний Суд вказав НАЗК на строки перевірки декларацій. URL: <https://sud.ua/ru/news/publication/189884-verkhovniy-sud-vkazav-nazk-na-stroki-perevirki-deklaratsiy>
5. Виконавча влада: поняття та система органів. URL: https://osvita.ua/vnz/reports/gov_reg/17818.
6. Галуцько В., Діхтієвський П. Адміністративне право України: підручник. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2018. 446 с.
7. Галуцько В.В., Курило В.І., Короед С.О. та ін. Адміністративне право України. Т.1. Загальне адміністративне право: навчальний посібник / [В.В. Галуцько , В.І. Курило , С.О. Короед , О.Ю. Дрозд, І.В. Гиренко, О.М. Єщук, І.М. Риженко, А.А. Іванищук, Р.Д. Саунін, І.М. Ямкова]; за ред. проф. В.В. Галуцька. – Херсон: Грінь Д.С., 2015. – 272 с.

8. Гладун О. З. Повідомлення про відкриття валютного рахунка в установі банку- нерезидента як засіб запобігання корупції. *Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України*. 2022. №1. С.12-20. DOI: <https://doi.org/10.32886/instzak.2022.01.02>
9. Деріга В. Соціальна і гуманітарна політика: Навчальний посібник. Миколаїв: Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2012. 178 с.
10. Клімова С.М. Розмежування політичних та адміністративних посад державних службовців. *Державне управління та місцеве самоврядування: Тези VI міжнар. наук. конгресу*, 26 лютого 2006 р. Харків: Вид-во ХарРІ НАДУ «Магістр», 2006. С.71-72.
11. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 № 8073-10. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>. Назва з екрана.
12. Конєва С. О. Звільнення з публічної служби як захід запобігання корупції: дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 ; Запоріж. нац. ун-т. Запоріжжя, 2018. 195 с.
13. Конституція України: прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
14. КСУ визнав е-декларування антикорупційних громадських активістів таким, що суперечить Конституції України (Рішення № 3-р/2019) . URL: <http://www.ccu.gov.ua/novyna/ksu-vyznav-e-deklaruvannyaantykorupciynyh-gromadskyh-aktyvistiv-takym-shcho-superechyt-0>.
15. Лаврентьєв Є.О. Відповідальність за адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією в Україні: дис. ... к.ю.н. за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право. – Науково-дослідний інститут публічного права; Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, Київ, 2021. 259с.

16. Лист ВССУ від 22.05.2017 №223-943/0/4-17 «Щодо притягнення до адміністративної відповідальності за окремі правопорушення, пов'язані з корупцією». URL: <https://ips.ligazakon.net/document/VRR00224>. Назва з екрана.
17. Литвиненко О. Я. Корупція як соціальна дія: легітимізація поведінкових моделей у контекстах сучасності. *Студентські наукові дискусії поза форматом: матеріали XI Міжнародної наукової конференції (м. Івано-Франківськ, 11 квітня 2024 року)*. Івано-Франківськ: Редакційно-видавничий відділ ЗВО «Університет Короля Данила». 2024. С. 282-284. URL:
18. Литовченко І. І. Аналіз правового механізму забезпечення функціонування сучасної системи охорони здоров'я Німеччини. *Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України*. 2022. №1. С.46-50. DOI: <https://doi.org/10.32886/instzak.2022.04.05>
19. Малиновський В. Я. Державна служба: теорія і практика : навчальний посібник. К. : Атіка, 2003. 160 с.
20. Маслова Я. І. Адміністративно-правове регулювання функціонування Національного агентства з питань запобігання корупції : монографія ; Запоріж. нац. ун-т. Одеса : Гельветика, 2022. 294 с.
21. НАЗК запрошує взяти участь в обговоренні змін до Порядку проведення повної перевірки декларацій. URL: <https://nazk.gov.ua/uk/novyny/nazk-zaproshue-vzyaty-uchast-v-obgovorenni-zmin-do-poryadku-provedennya-povnoi-perevirky-deklaratsiy/>
22. Наливайко Л.Р., Чепік-Трегубенко О.С.Транспарентність публічної влади: вітчизняний і зарубіжний досвід / Л.Р. Наливайко, О.С. Чепік-Трегубенко // *Право України*. – 2015. – № 6. – С. 148-156.
23. Основи правового забезпечення державного управління : Навч. посіб. / Уклад. М.О.Кушнір. Київ : ВПЦ АМУ, 2011. 112 с.
24. Основи публічного адміністрування: навч. посіб. / за заг. ред. Н. П. Матюхіної. – Вид. 2-ге. Харків: Право, 2021. 238 с.
25. Панова Г. В. Суб'єкт публічної адміністрації: сучасне розуміння та його особливості. *Адміністративне право і процес*. № 1(19). 2017. С. 130-135.

URL: <http://applaw.knu.ua/index.php/arkhiv-nomeriv/1-19-2017>

26. Пантелеев С.М. Поняття антикорупційних заборон та обмежень в діяльності спеціальних суб'єктів. *Правові системи*. 2018. №3/2018. С. 263.

URL: http://legalsystems.net.ua/wp-content/uploads/2021/07/%E2%80%9D%D0%9F%D0%A0%D0%90%D0%92%D0%9E%D0%92%D0%86-%D0%A1%D0%98%D0%A1%D0%A2%D0%95%D0%9C%D0%98%E2%80%9D_2018_3..pdf

27. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 р. № 2755-VI. *Офіційний вісник України*. 2010. № 92. Т. 1. Ст. 3248.

28. Порядок заповнення та подання декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, затверджений наказом Національного агентства з питань запобігання корупції від 23.07.2021 № 449/21. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0987-21#Text>

29. Порядок проведення повної перевірки декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування: затверджено наказом НАЗК від 29.01.2021 № 26/21. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0158-21#Text>

30. Постанова ВС у справі № 991/5479/22 (2023). URL: https://verdictum.ligazakon.net/document/115476543?utm_source=jurliga.ligazakon.ua&utm_medium=news&utm_content=jl03

31. Постанова Пленума ВСУ від 23.12.2005 № 14 «Про практику застосування судами України законодавства у справах про деякі злочини проти безпеки дорожнього руху та експлуатації транспорту, а також про адміністративні правопорушення на транспорті». URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/VS05268.html. Назва з екрана.

32. Постанова Пленума ВСУ від 25.05.1998 № 13 «Про практику розгляду судами справ про корупційні діяння та інші правопорушення, пов'язані з корупцією». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0013700-98>. Назва з екрана.

33. Правова база діяльності Комітету. URL: https://komzdrav.rada.gov.ua/news/Pravova_baza_diyalnosti_Komitetu/72617.htm

34. Про Державне бюро розслідувань: закон України від 12.11.2015 № 794-VIII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-19#n330> (дата звернення 21.01.2024).

35. Про доступ до публічної інформації : Закон України від 13 січня 2011 р. № 2939-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17#Text>.

36. Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 № 1700-VII. *Відомості Верховної Ради України*. 2014. № 49. Ст.2056.

37. Про затвердження Кодексу суддівської етики: рішення XI чергового з'їзду суддів України від 22.02.2013 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/n0001415-13#Text> (дата звернення 03.02.2024).

38. Про затвердження Правил етичної поведінки суб'єктів лобіювання: постанова Кабінету Міністрів України від 1 жовтня 2024 р. № 1128. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1128-2024-%D0%BF#Text>

39. Про Національне антикорупційне бюро України: Закон України від 14.10.2014 р. № 1698-VII. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1698-18> (дата звернення: 21.09.2020)

40. Про прокуратуру: закон України від 14.10.2014 № 1697-VII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1697-18#Text> (дата звернення 07.02.2024).

41. Про судоустрій і статус суддів: закон України від 02.06.2016 № 1402-VIII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#Text> (дата звернення 02.02.2024).

42. Публічний звіт Голови НАДС 2023 рік. <https://nads.gov.ua/plani-ta-zviti/publichnij-zvit-golovi>

43. Рева Ю.О. Антикору́пційне декларування: теорія, правове регулювання, практика. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису. Дисертація на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 – Право. – Національний університет «Одеська юридична академія», Одеса, 2020.

44. Рекомендації стосовно формування політики у сфері публічної етики на місцевому рівні / м. Страсбург, 27 грудня 2023 року CEGG/PAD(2023)13. URL: <chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://rm.coe.int/pad-public-ethics-at-local-level-in-ukraine-ceggpad-2023-13-ukr/1680ae3801>

45. Рівчаченко С.В. Запобігання та врегулювання конфлікту інтересів як спосіб протидії корупції: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Запоріжжя: Запорізький національний університет, 2017. 195 с.

46. Рішення КСУ від 11.10.2011 №10-рп/2011 у справі за конституційним поданням 50 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) окремих положень статті 263 Кодексу України про адміністративні правопорушення та пункту 5 частини першої статті 11 Закону України «Про міліцію» (справа про строки адміністративного затримання). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/ru/v010p710-11>. Назва з екрана.

47. Роз'яснення №4 від 07.03.2022 щодо застосування окремих положень Закону України «Про запобігання корупції» стосовно заходів фінансового контролю в умовах воєнного стану (подання декларації, повідомлення про суттєві зміни в майновому стані, повідомлення про відкриття валютного рахунка в установі банку-нерезидента, проведення перевірок). URL: <https://nazk.gov.ua/uk/documents/roz-yasnennya-4-vid-07-03-2022-shhodo-zastosuvannya-okremykh-polozhen-zakonu-ukrayiny-pro-zapobigannya-koruptsiyi-stosovno-zahodiv-finansovogo-kontrolyu-v-umovah-voyennogo-stanu-podannya-deklaratsiyi-p/>

48. Розсоха К. О. Чи незалежні антикорупційні органи України:

погляд зсередини. *Теорія і практика правознавства*. 2020. Вип. 2 (18). doi: 10.21564/2225-6555.2020.18.218693

49. Руденко О. О. Поняття публічного адміністрування декларування осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування в Україні. *Київський часопис права*. 2024. №1. С.202-206. URL: <https://doi.org/10.32782/klj/2024.1.28>

50. Рябець К. А. Сутнісні особливості співвідношення публічного та державного управління у сучасній Україні. *Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України*. 2021. №3. С.167-173. DOI: <https://doi.org/10.32886/instzak.2021.03.16>

51. Становлення антикорупційної юстиції в Україні. Монографія під заг. ред. Кравчука О.О., Мойсака С.М. К.: КПП імені Ігоря Сікорського, Вищий антикорупційний суд, 2024. 340 с.

52. Статистичні дані про кількісний склад державних службовців на 30.09.2024. URL: chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://nads.gov.ua/storage/app/sites/5/DIYALNIST/KSDS/_3_%D0%BA%D0%B2_24.pdf

53. Узагальнення Верховного суду України від 01.04.2008 «Судова практика розгляду кримінальних справ про службові злочини з ознаками корупційних діянь (статті 364, 365 та 368 Кримінального кодексу України), а також справ про адміністративну відповідальність за порушення вимог Закону від 5 жовтня 1995 р. «Про боротьбу з корупцією». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0011700-08>. Назва з екрана.

54. Узагальнення судової практики розгляду судами справ про корупційні адмінправопорушення за 2015 рік та перше півріччя 2016 року. URL: <https://koa.court.gov.ua/sud1090/pokazniki-diyalnosti/uzagalnennya/uz10>

55. Форми декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, та Порядку заповнення та подання декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування. Затверджено Наказом Національного агентства з питань

запобігання корупції від 23 липня 2021 р. No 449. Верховна Рада України. 2023. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0987-21#Text>

56. Чернов С. І., Гайдученко С. О. Текст лекцій з дисципліни «Публічне адміністрування»; Харк. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. Харків : ХНУМГ, 2014. С. 7.

57. Шовкун Ю.І. Правова природа та поняття обмежень під час проходження публічної служби. *Юридичний бюлетень*. Випуск 32. 2024. С. 67-73. URL: <https://doi.org/10.32850/LB2414-4207.2024.32.09>

58. Щодо притягнення до адміністративної відповідальності за окремі правопорушення, пов'язані з корупцією: лист Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ. URL: chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://zib.com.ua/files/Golovam_a_peliacijnih_sudiv_vid_2205_2017.pdf

59. Щодо розмежування компетенції Національного агентства та інших суб'єктів у частині перевірки декларацій осіб, поданих суддями та прокурорами. URL: <https://wiki.nazk.gov.ua/category/okremi-rozyasnennya-z-pytan-finansovogo-kontrolyu/shhodo-rozmezhuvannya-kompetentsiyi-natsionalnogo-agentstva-ta-inshyh-sub-yektiv-u-chastyni-perevirky-deklaratsij-osib-podanyh-suddyamy-ta-prokuroramy/>

60. Щодо фінансової доброчесності: застосування окремих положень Закону України "Про запобігання корупції" стосовно заходів фінансового контролю (подання декларації, повідомлення про суттєві зміни в майновому стані, повідомлення про відкриття валютного рахунку): роз'яснення НАЗК від 13.11.2023 р. №3.

61. Як посилити антикорупційну та судову інфраструктури України для захисту відбудови. URL: <https://ti-ukraine.org/news/yak-posylyty-antykorsupcijnu-ta-sudovu-infrastruktury-ukrayiny-dlya-zahystu-vidbudovy/>

62. Clausen, B., Kraay, A., & Nyiri, Z. (2011). Corruption and confidence in public institutions: Evidence from a global survey. *The World Bank Economic Review*, 25(2), 212–249, <https://doi.org/10.1093/wber/lhr018>

63. GRECO позитивно оцінило прогрес України у виконанні рекомендацій щодо запобігання корупції серед суддів, прокурорів та парламентарів. URL: <https://nazk.gov.ua/uk/novyny/ukraina-vykonala-nyzku-rekomendatsiy-greco-v-sferi-zapobigannya-koruptsii-sered-narodnyh-deputativ-suddiv-ta-prokuroriv/>

64. Gupta, S., Davoodi, H., & Alonso-Terme, R. (2002). Does corruption affect income inequality and poverty? *Economics of governance*, 3(1), 23-45. doi: 10.1007/s101010100039.

65. Income and asset declarations in practices Regional School of Public Administration, 2013. URL: [file:///C:/Users/User/Downloads/Comparative%20study%20-%20Income%20and%20asset%20declarations%20in%20practice%20web%20\(2\).pdf](file:///C:/Users/User/Downloads/Comparative%20study%20-%20Income%20and%20asset%20declarations%20in%20practice%20web%20(2).pdf). (дата звернення: 01.06.2024 р.).

66. Lambsdorff, J. (2007) *Institutional economics of corruption and reform*. Cambridge, United Kingdom: Cambridge University Press.

67. Lopez-Claros, A. (2013). Removing impediments to sustainable economic development: The case of corruption. 6704 [Policy Research Working Paper]. World Bank Publications, <https://doi.org/10.1596/1813-9450-6704>

68. Mauro, P. (1995). Corruption and growth. *The Quarterly Journal of Economics*, 110(3), 681–712.

69. Membership of the Council of Europe’s anti-corruption body spans the whole European continent and also includes the United States of America. CORRUPTION PREVENTION / GRECO. <chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://rm.coe.int/corruption-prevention-members-of-parliament-judges-and-prosecutors-con/16807638e7>

70. Noor Ulain, Fiaz Hussain. *Fighting Governmental Corruption in Pakistan: An Evaluation of Anti-Corruption Strategies*. <https://doi.org/10.31297/hkju.20.3.2>

71. Petrou, A. P., & Thanos, I. C. (2014). The “grabbing hand” or the “helping hand” view of corruption: Evidence from bank foreign market entries. *Journal of World Business*, 49(3), 444–454,

<https://doi.org/10.1016/j.jwb.2013.10.004>

72. Tanzi, V., & Davoodi, H. (1998). Corruption, public investment, and growth. In H. Shibata & T. Ihori (Eds.), *The welfare state, public investment, and growth* (pp. 41–60). Tokyo, Japan: Springer, https://doi.org/10.1007/978-4-431-67939-4_4

ДОДАТКИ

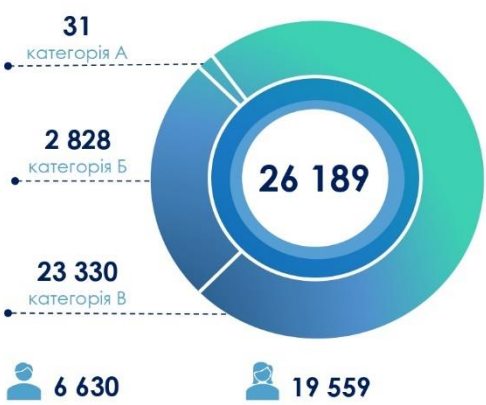
Додаток А

Базові показники роботи Вищого антикорупційного суду за перше півріччя 2024 року згідно з рішенням Ради суддів України №28 від 02 квітня 2015 року			
№	Показник	Дані за звітний період	
I.Вихідні дані автоматизованої системи діловодства			
I.1	Кількість справ та матеріалів, що перебувають на розгляді на початок звітного періоду	414	
I.2	Кількість справ та матеріалів, що надійшли на розгляд за звітний період	5754	
I.3	Кількість розглянутих справ та матеріалів за звітний період	5586	
I.4	Кількість справ та матеріалів, що перебувають на розгляді на кінець звітного періоду	582	
I.5	Кількість справ та матеріалів, що перебувають на розгляді понад один рік на кінець звітного періоду	198	
I.6	Фактична кількість суддів	26	
II.Базові показники			
II.1	Кількість та відсоток справ та матеріалів, загальний термін проходження яких триває понад один рік	198	34%
II.2	Відсоток розгляду справ	97%	
II.3	Середня кількість розглянутих справ та матеріалів на одного суддю	215	
II.4	Середня кількість справ та матеріалів, що перебували на розгляді в звітний період в розрахунку на одного суддю	237	
II.5	Середня тривалість розгляду справи (днів)	9	
II.6	Проведення опитувань громадян-учасників судових проваджень	_____	
II.7	Оприлюднення результатів опитувань громадян-учасників судових проваджень на веб-сторінці суду	_____	
II.8	Рівень задоволеності роботою суду учасниками судового розгляду за результатами опитування. Уніфікована шкала від 1 (дуже погано) до 5 (відмінно)	_____	
II.9	Відсоток громадян-учасників судових проваджень, що оцінюють роботу суду на "добре" (4) та "відмінно" (5)	_____	

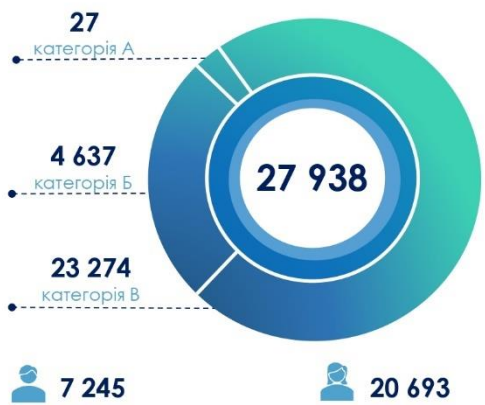
Додаток Б

Кількісний склад державних службовців [57].

Кількість державних службовців, призначених на посади з початку 2024 року за категоріями посад та статтю*

Кількість державних службовців, звільнених з посад з початку 2024 року за категоріями посад та статтю*

Примітка * - накопичувальні статистичні дані за 2024 рік

Кількість державних службовців, призначених на посади та звільнених з посад, поквартально з початку 2024 року

Примітка * - накопичувальні статистичні дані за 2024 рік

Додаток В

ПОРІВНЯЛЬНА ТАБЛИЦЯ

до проекту наказу Національного агентства з питань запобігання корупції «Про внесення зміни до Порядку проведення повної перевірки декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування»

Зміст положення акта законодавства	Зміст положення акта законодавства
Порядок проведення повної перевірки декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, затверджений наказом Національного агентства з питань запобігання корупції від 29.01.2021 № 26/21, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 05 лютого 2021 року за № 158/35780 (у редакції наказу Національного агентства з питань запобігання корупції від 13 листопада 2023 року № 256/23)	
IV. Порядок проведення автоматизованої перевірки, оформлення її результатів та облік	
1. Декларації, які можуть бути перевірені автоматизовано, крім декларацій, поданих суддями, суддями Конституційного Суду України відповідно до частини першої статті 45 Закону, проходять автоматизовану перевірку. Автоматизована перевірка проводиться щодо складових предмета повної перевірки, визначених у <u>пункті 1</u> розділу III цього Порядку.	1. Декларації, які можуть бути перевірені автоматизовано, крім декларацій, поданих суддями, суддями Конституційного Суду України відповідно до частини першої статті 45 Закону, проходять автоматизовану перевірку. Автоматизована перевірка проводиться щодо складових предмета повної перевірки, визначених у <u>пункті 1</u> розділу III цього Порядку. Національне агентство визначає конфігураційні налаштування автоматизованої перевірки декларації, яка може бути перевірена автоматизовано, які є частиною програмного коду Реєстру і не підлягають оприлюдненню та поширенню.
V. Порядок проведення повної перевірки	
15. Ознаки незаконного збагачення або необґрунтованості активів під час повної перевірки встановлюються шляхом визначення вартості активів, що набуті суб'єктом декларування, та порівняння її з інформацією про отримані таким суб'єктом декларування та членами його сім'ї законні доходи відповідно до декларацій такого суб'єкта декларування та інших відомостей, отриманих під час повної перевірки.	15. Ознаки незаконного збагачення або необґрунтованості активів під час повної перевірки встановлюються шляхом визначення вартості активів, що набуті суб'єктом декларування або за його дорученням іншими особами , та порівняння її з інформацією про отримані таким суб'єктом декларування та членами його сім'ї законні доходи відповідно до декларацій такого суб'єкта декларування та інших відомостей, отриманих під час повної перевірки.
18. Строк проведення повної перевірки може бути продовжено у таких випадках: 1) якщо не отримано документів або інформації по суті, необхідних для проведення повної перевірки, на запит Національного агентства до: державних органів, органів влади Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування, нотаріусів, суб'єктів господарювання незалежно від форми власності та їх посадових осіб, громадян та їх об'єднань; суб'єкта декларування; 	18. Строк проведення повної перевірки може бути продовжено у таких випадках: 1) якщо не отримано документів або інформації по суті, необхідних для проведення повної перевірки, або у разі отримання документів та інформації, перевірка яких потребує вчинення уповноваженою особою дій, передбачених пунктом 4 цього розділу , на запит Національного агентства до: державних органів, органів влади Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування, нотаріусів, суб'єктів господарювання незалежно від форми власності та їх посадових осіб, громадян та їх об'єднань; суб'єкта декларування;
VI. Результати проведення повної перевірки	
5. У разі виявлення за результатами проведення повної перевірки ознак адміністративного правопорушення, пов'язаного з корупцією, складення протоколу щодо якого віднесено до компетенції Національного агентства та повноважень посадових осіб структурного підрозділу, який проводив перевірку, уповноважена особа, яка здійснювала таку перевірку, упродовж 5 робочих днів з наступного робочого дня за днем погодження довідки розпочинає збір даних для встановлення наявності підстав для складення протоколу про таке правопорушення відповідно до Кодексу України про адміністративні правопорушення. У разі наявності зазначених підстав уповноважена особа складає відповідний протокол і направляє його до суду в порядку, визначеному Кодексом України про адміністративні правопорушення. Обґрунтований висновок одразу після підписання уповноваженою особою передається на погодження керівнику, який погодив довідку.	5. У разі виявлення за результатами проведення повної перевірки ознак адміністративного правопорушення, пов'язаного з корупцією, складення протоколу щодо якого віднесено до компетенції Національного агентства та повноважень посадових осіб структурного підрозділу, який проводив перевірку, уповноважена особа, яка здійснювала таку перевірку, упродовж 5 робочих днів з наступного робочого дня за днем погодження довідки розпочинає збір даних для встановлення наявності підстав для складення протоколу про таке правопорушення відповідно до Кодексу України про адміністративні правопорушення. У разі наявності зазначених підстав уповноважена особа складає відповідний протокол і направляє його до суду в порядку, визначеному Кодексом України про адміністративні правопорушення.

Обґрунтований висновок уповноважена особа погоджує в строк не пізніше 5 робочих днів з наступного робочого дня за днем його підписання. 6. У разі виявлення за результатами проведення повної перевірки ознак корупційного або пов'язаного з корупцією правопорушення, за яке передбачено кримінальну відповідальність, уповноважена особа, яка проводила повну перевірку, упродовж 5 робочих днів з наступного робочого дня за днем погодження довідки складає та підписує відповідний обґрунтований висновок у двох примірниках. Обґрунтований висновок одразу після підписання уповноваженою особою передається на погодження керівнику, який погодив довідку. Обґрунтований висновок уповноважена особа погоджує в строк не пізніше 5 робочих днів з наступного робочого дня за днем його підписання.	Обґрунтований висновок одразу після підписання уповноваженою особою передається на погодження керівнику відповідного рівня, який погодив довідку або особі, яка виконує його обов'язки. Керівник відповідного рівня, який погодив довідку або особа, яка виконує його обов'язки погоджує обґрунтований висновок в строк не пізніше 5 робочих днів з наступного робочого дня за днем його підписання уповноваженою особою. 6. У разі виявлення за результатами проведення повної перевірки ознак корупційного або пов'язаного з корупцією правопорушення, за яке передбачено кримінальну відповідальність, уповноважена особа, яка проводила повну перевірку, упродовж 5 робочих днів з наступного робочого дня за днем погодження довідки складає та підписує відповідний обґрунтований висновок у двох примірниках. Обґрунтований висновок одразу після підписання уповноваженою особою передається на погодження керівнику відповідного рівня, або особі, яка виконує його обов'язки, який погодив довідку. Керівник відповідного рівня, який погодив довідку, або особа, яка виконує його обов'язки, погоджує обґрунтований висновок в строк не пізніше 5 робочих днів з наступного робочого дня за днем його підписання уповноваженою особою.
8. У разі виявлення за результатами проведення повної перевірки ознак необґрунтованості активів уповноважена особа, яка проводила повну перевірку, упродовж 5 робочих днів з наступного робочого дня за днем погодження відповідної довідки після завершення перевірки надсилає суб'єкту декларування за допомогою програмних засобів Реєстру, поштового або електронного зв'язку запит про надання протягом 10 робочих днів письмового пояснення за таким фактом із відповідними доказами. У разі ненадання суб'єктом декларування у зазначений строк письмових пояснень і доказів чи надання їх не в повному обсязі (у тому числі якщо надані докази не спростовують висновку про наявність ознак необґрунтованості активів) керівник відповідного рівня, який погодив довідку, упродовж 10 робочих днів з наступного робочого дня після завершення строку для надання письмових пояснень суб'єктом декларування направляє відповідні матеріали до Спеціалізованої антикорупційної прокуратури або у визначених законом випадках - Офісу Генерального прокурора, а також інформує про це Національне антикорупційне бюро України. При цьому такий керівник порушує перед Спеціалізованою антикорупційною прокуратурою або у визначених законом випадках перед Офісом Генерального прокурора питання щодо звернення до суду з позовом про визнання необґрунтованими активів та їх стягнення в дохід держави, направляє відповідні матеріали. 	8. У разі виявлення за результатами проведення повної перевірки ознак необґрунтованості активів уповноважена особа, яка проводила повну перевірку, упродовж 5 робочих днів з наступного робочого дня за днем погодження відповідної довідки після завершення перевірки надсилає суб'єкту декларування за допомогою програмних засобів Реєстру, поштового або електронного зв'язку запит про надання протягом 10 робочих днів письмового пояснення за таким фактом із відповідними доказами. У разі, якщо надані суб'єктом декларування письмові пояснення та докази спростовують висновок про наявність ознак необґрунтованості активів уповноважена особа повідомляє свого безпосереднього керівника обґрунтованою доповідною запискою про відсутність підстав для порушення перед Спеціалізованою антикорупційною прокуратурою або у визначених законом випадках – Офісом Генерального прокурора питання щодо звернення до суду з позовом про визнання необґрунтованими активів та їх стягнення в дохід держави. У разі ненадання суб'єктом декларування у зазначений строк письмових пояснень і доказів чи надання їх не в повному обсязі (у тому числі якщо надані докази не спростовують висновку про наявність ознак необґрунтованості активів) керівник відповідного рівня, який погодив довідку, упродовж 10 робочих днів з наступного робочого дня після завершення строку для надання письмових пояснень суб'єктом декларування направляє відповідні матеріали до Спеціалізованої антикорупційної прокуратури або у визначених законом випадках - Офісу Генерального прокурора, а також інформує про це Національне антикорупційне бюро України. При цьому такий керівник порушує перед Спеціалізованою антикорупційною прокуратурою або у визначених законом випадках перед Офісом Генерального прокурора питання щодо звернення до суду з позовом про визнання необґрунтованими активів та їх стягнення в дохід держави, направляє відповідні матеріали.